

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ :

**« ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΠΥΡΓΟΥ-ΑΝΑΚΤΟΡΟΥ ΤΩΝ ΙΗΣΟΥΪΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ
ΣΤΑ ΚΑΛΑΜΙΤΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΑΝΩΝ ΝΑΞΟΥ »**

**ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΜΑΛΙΚΟΥΤΗ
ΣΤΑΜΑΤΙΝΑ**

**ΜΕΛΕΤΗΤΕΣ : ΠΑΓΑΝΕΛΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
ΠΟΛΥΚΡΕΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	2
Εισαγωγή	
Κεφάλαιο 1 : Ιστορικά	
1.1 Ιστορικά στοιχεία.....	3
1.2 Ιδιοκτησιακό Καθεστώς – Νομικά χαρακτηριστικά.....	11
Κεφάλαιο 2 : Υφιστάμενη κατάσταση	
2.1 Θέση.....	13
2.2 Περιγραφή του κυρίως κτιρίου.....	14
2.3 Περιγραφή παραρτήματος 1.....	43
2.4 Περιγραφή παραρτήματος 2.....	48
2.5 Περιγραφή παραρτήματος 3.....	51
2.6 Κατασκευαστική ανάλυση.....	58
2.6.1 Τοιχοποιία.....	58
2.6.2 Φέρων οργανισμός.....	59
2.6.3 Ανοίγματα.....	65
2.6.4 Δάπεδα.....	65
2.7 Μορφολογία των όψεων.....	66
Κεφάλαιο 3 : Εντοπισμός προβλημάτων	
3.1 Κατάταξη και αξιολόγηση των προβλημάτων.....	74
3.2 Αναλυτική περιγραφή των προβλημάτων.....	75
Κεφάλαιο 4 : Πρόταση λειτουργικής αποκατάστασης	
4.1 Γενική αναφορά στην πρόταση.....	79
4.2 Στόχοι της επέμβασης.....	79
4.2.1 Αναφορά στα δομικά και αρχιτεκτονικά προβλήματα.....	79
4.2.2 Αναφορά στην εισαγωγή νέας χρήσης στο κτίριο.....	80
4.3 Λειτουργική διάρθρωση.....	80
Κεφάλαιο 5 : Πρόταση δομικής αποκατάστασης	
5.1 Γενική αναφορά στην πρόταση.....	88
5.2 Αναφορά στη δομική αποκατάσταση.....	88
Συμπεράσματα.....	100

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ιστορική διάσταση είναι θεμελιώδης για τις σύγχρονες έννοιες της διατήρησης και της προστασίας των Ιστορικών κτιρίων. Χωρίς την κατανόηση και την αξιολόγηση του ιστορικού περιεχομένου των κτιρίων, η διατήρησή τους είναι μια πράξη χωρίς νόημα.

Η μελέτη αυτής της ιδιαίτερης ιστορικής πηγής του παρελθόντος, δηλαδή του συγκροτήματος των κτιρίων των Καλαμιτσιών, είναι ο στόχος της ιστορικής – αρχιτεκτονικής ανάλυσης και της τεκμηρίωσης μέσα στα πλαίσια των εργασιών για συντήρηση, στερέωση ή την αποκατάσταση τους και την ένταξή τους στη σύγχρονη ζωή.

Ο σκοπός της μελέτης μας πάνω στην ιστορική – αρχιτεκτονική και στατική ανάλυση του ανακτόρου των Ιησοουϊτών είναι διπλός. Πρώτος στόχος και βασικός αποτελεί η ιστορική διερεύνηση, οριοθέτηση, περιγραφή, καταγραφή και αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης του συγκροτήματος των Καλαμιτσιών μετά το πέρας τώσων αιώνων. Επιπλέον, η στατική – αρχιτεκτονική (τυπολογικά – μορφολογικά χαρακτηριστικά) ανάλυση της δομής του συγκροτήματος και των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή του.

Δεύτερος και εξίσου σημαντικός στόχος αποτελεί η πρόταση για δομική αποκατάσταση, με την ανάπλαση του περιβάλλοντος χώρου, αναστήλωση και επαναφορά των υπό κατάρρευση τμημάτων, επισκευή και συντήρηση των καταπονούμενων στοιχείων καθώς και η αντικατάσταση των υλικών που έχουν φθαρεί. Οι παραπάνω δραστηριότητες θα αποτελέσουν ενέργειες που θα οδηγήσουν στην επαναχρησιμοποίηση και επαναλειτουργία ως κέντρου συγκέντρωσης δραστηριοτήτων πολιτιστικού και εκπαιδευτικού χαρακτήρα καθώς και αναψυχής.

Απώτερος σκοπός της μελέτης, είναι η ενεργοποίηση εκείνων των μηχανισμών που θα κινητοποιήσουν δημοτικούς και κρατικούς φορείς για την αναστήλωση, αποκατάσταση, επαναχρησιμοποίηση και ανάδειξη της εξαιρετικής φυσιογνωμίας του συγκροτήματος των Καλαμιτσιών.

Τέλος, ολοκληρώνοντας αυτό το σύντομο πρόλογο θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την κ. Αγγελική Δέτση, Αρχιτέκτονα, για την βοήθειά της στη συλλογή πληροφοριών και υλικού για το συγκρότημα των Καλαμιτσιών, την κατασκευαστική Ευ Έργω για την διάθεση του αρχείου υλικών καθώς και την καθηγήτριά μας, κ. Σταματίνα Μαλικούτη για την άριστη συνεργασία της και την πολύτιμη βοήθειά της, για την εκπόνηση της παρακάτω μελέτης.

Αθήνα Νοέμβριος 2006

Μελετητές

Παγανέλη Ελευθερία

Πολυκρέτης Γρηγόρης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

1.1 Ιστορικά στοιχεία

1.1.1 Περιγραφή της νήσου Νάξου

Η θάλασσα ανέκαθεν υπήρξε στοιχείο καθοριστικό για την ζωή των Ελλήνων, ενός λαού κατ'εξοχήν ναυτικού. Τα κύματά της άλλοτε τους ταξίδεψαν σε μακρινούς προορισμούς και άλλοτε έφεραν εχθρικούς επιδρομείς ως τα παράλια του Αιγαίου.

Οι Κυκλάδες βρίσκονται στο σταυροδρόμι των θαλάσσιων οδών που διασχίζουν το Αιγαίο και συνδέουν τη Δύση με την ανατολική Μεσόγειο. Υπήρξαν οι ναυτικοί σταθμοί του Αιγαίου και επομένως παρουσίαζαν πάντοτε πολύ μεγάλο στρατηγικό και πολιτικό ενδιαφέρον για όλα τα κράτη και τις δυνάμεις της περιοχής αυτής, που κάθε φορά προσπαθούσαν να επεκτείνουν την κυριαρχία τους στα νησιά αυτά και να τα ελέγχουν.

Η Νάξος κατείχε πάντα ξεχωριστή θέση στο Αιγαίο, αφού υπήρξε το μεγαλύτερο και πλέον εύφορο νησί των Κυκλάδων, ενώ ταυτόχρονα καταλαμβάνει το γεωγραφικό κέντρο του νησιωτικού αυτού συμπλέγματος¹ (βλ. *εικ. 1.0*).

“Νάξος, το άνθος της Ανατολής” : έτσι αποκαλεί ο ιστορικός Ουίλιαμ Μίλλερ στο θαυμαστό έργο του « Η Φραγκοκρατία στην Ελλάδα ». Εξαιτίας της μεγάλης στρατηγικής σημασίας του, το νησί αποτελούσε πάντοτε πόλο έλξης για εποίκους αλλά και για κατακτητές, όπως μαρτυρούν άλλωστε τα ευρήματα από τις διάφορες ιστορικές περιόδους.

Πρώτοι κάτοικοι της Νάξου πιστεύεται ότι ήταν οι Θράκες, μετά από αυτούς οι Κάρες, οι Κρήτες και πιθανόν οι Φοίνικες. Η Νάξος ήταν κατά το μύθο το νησί του θεού Διόνυσου. Ο θεός αυτός ήταν προστάτης των αμπελιών και η Νάξος ήταν κατάφυτη από αμπέλια. Είναι γνωστά τα δείγματα του λεγόμενου Κυκλαδικού Πολιτισμού που προέρχονται από την Νάξο, όπως π.χ τα ειδώλια, τα οποία κοσμούν τα μουσεία μας.

Η Νάξος κατά την αρχαιότητα ανέπτυξε σε μεγάλο βαθμό το εμπόριο και με το στόλο της κυριάρχησε στα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου. Σε αυτό το γεγονός, καθώς και στην ύπαρξη άφθονου και καλής ποιότητας μαρμάρου, οφείλεται η σημαντική ανάπτυξη της **αρχιτεκτονικής** και της γλυπτικής στο νησί. Η Νάξος στα βυζαντινά χρόνια κατείχε εξέχουσα θέση ανάμεσα στα νησιά του Αιγαίου σε επίπεδο διοικητικό, οικονομικό και καλλιτεχνικό, όπως άλλωστε μαρτυρούν και τα σημαντικά μνημεία της που χρονολογούνται από τον 7^ο έως και το 14^ο αιώνα.

---

¹Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων – Υπουργείο Πολιτισμού Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, “Το κάστρο της Νάξου”, σελ.2

Στα πρώτα χρόνια της βυζαντινής αυτοκρατορίας οι κάτοικοι της Νάξου ζούσαν, όπως παλιά, στα παράλια. Όσο όμως μεγάλωνε ο φόβος των πειρατών τόσο οι θέσεις των οικισμών και των χωριών άλλαζαν. Έτσι, ενώ παλιά οι περισσότεροι κάτοικοι ήταν συγκεντρωμένοι κοντά στο λιμάνι, όπου υπήρχε και το κάστρο, στην συνέχεια άρχισαν να αποτραβιούνται στο εσωτερικό του νησιού σε αναζήτηση μεγαλύτερης ασφάλειας.

Η Νάξος, στην καρδιά των Κυκλάδων, στη καρδιά πολύ περισσότερο του Αιγαίου, ακολούθησε, πάντα την μοίρα συνυφασμένη με ταξίδια, ανταλλαγές, νέες τεχνικές, πρωτοπόρες ιδέες αλλά και πολέμους, συγκρούσεις για την ηγεμονία της θάλασσας.

Παράλληλα, επειδή η θάλασσα « απομονώνει » και επειδή τη χαρακτήριζε πάντα η αντάρκεια, παρέμεινε γνήσια, ασυνήθιστη, διαφορετική².

Εικ. 1.0 Νήσος Νάξος

²Σ.Κατσούρου, "Το άνθος της ανατολής", Αθήνα 2000, σελ. 8

1.1.2 Ιησουΐτες στη Νάξο 1627 – 1773

Στις 27 Σεπτεμβρίου του έτους 1540, ο πάπας Παύλος Γ΄ ενέκρινε το μοναχικό κανονισμό μιας μικρής πνευματικής ομάδας, που είχε συσταθεί στο Παρίσι πριν έξι χρόνια. Αρχηγός της ήταν ο Ιγνάτιος Λουΐολα, πρώην αξιωματικός του στρατού της Ναβάρας, στη χώρα των Βάσκων. Στις 15 Αυγούστου 1534 ήταν η γενέθλια μέρα του τάγματος με αρχηγό της τον Ιγνάτιο Λουΐολα, καταφέροντας με την βοήθεια των μελών του να διακριθεί το τάγμα στις τέχνες και τα γράμματα.

Τα μέλη του τάγματος διακρίνονταν σε δασκάλους ή ομολογητές, σε πνευματικούς συμβοηθούς και τους μη χειροτονιμένους αδελφούς. Μέλημα τους ήταν η μεταλαμπάδεση του πνεύματος σε όλες τις μορφές του όπως, γραφή, ανάγνωση κ.τ.λ καθώς και την διάδοση του χριστιανισμού στον τότε παλαιό και νέο κόσμο.

Με κέντρο την πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι μαθητές του Ιγνατίου Λουΐολα ανέπτυξαν στο ελληνικό Αρχιπέλαγος τη γνωστή ως «κινητή ιεραποστολή», που τους έφερε το 1627 στη Νάξο. Πριν ένα χρόνο, το φθινόπωρο του 1626, το πλοίο με το οποίο ταξίδευαν κάποιοι Ιησουΐτες μοναχοί, εξώκειλε στις ακτές της Νάξου. Οι ναυαγοί έγιναν δεκτοί στο νησί, και επωφελούμενοι του γεγονότος οι Νάξιοι ζήτησαν για ανταμοιβή την εκπαίδευση των παιδιών τους, καθώς γνώριζαν ότι διακρίνονταν για την μόρφωση και την επίδοσή τους στα γράμματα.

Οι πλούχοντες και οι ευγενείς, εν ονόματι όλων των Ναξίων, ζήτησαν να παραχωρηθεί στους πατέρες του τάγματος "Ιησού" διαρκής κατοικία και ιερός ναός για να εκπαιδεύσουν την νεολαία και να διπλασιάσουν τις ψυχές στην ευσέβεια, έχοντας και την συγκατάθεση της ορθόδοξης εκκλησίας, το οποίο φαίνεται μέσα από επιστολές που είχαν στείλει στους μοναχούς του τάγματος, οι εκάστοτε μητροπολίτες Παροναξίας.

Κατά το δεύτερο ήμισυ του 17^{ου} αιώνα η μονή Νάξου συνέχισε την ανοδική της πορεία. Η εβδομηκονταετία 1650 – 1720 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν περίοδο ακμής της ιεραποστολής στο Αιγαίο (βλ. *εικ. 1.1*).

Εικ. 1.1 Τα οικόσημα των Ιησουϊτών στην Νάξο

Στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, η μονή των Ιησουϊτών με την παραπλήσια σχολή της, ήταν τα πιο υψηλά κτήρια του Κάστρου της Νάξου μετά το ερειπωμένο φρούριο. Αλλά και η έκταση που κατείχαν ήταν πολύ σημαντική σε σχέση με την στενότητα του χώρου. Η βιβλιοθήκη, που ο επίσκοπος Σκιαττίνης, είχε δωρίσει στους φιλομαθείς Ιησουϊτες και το φαρμακείο που διέθετε η μονή, βελτίωσαν το μορφωτικό και βιωτικό επίπεδο των Ναξιωτών.

Σ' όλα τα εκπαιδευτήρια των Ιησουϊτών, οι μαθητές της Νάξου διακρίθηκαν στην παρουσίαση τόσο θεατρικών έργων, γραμμένων από τους ίδιους τους μοναχούς, όσο και μουσικών παραστάσεων.

Η πνευματική μόρφωση των νέων ωστόσο, δεν σταματούσε με το πέρας της εκπαίδευσής τους, αλλά συνεχιζόταν με την δημιουργία "αδελφοτήτων". Στην αρχή γίνονταν δεκτοί οι πιο μεγάλοι μαθητές. Σκοπός των μελών της εκκλησιαστικής αυτής κίνησης, ήταν η εξακρίβωση του πόσο καλά θα εξελίσσονταν όσοι φαίνονταν να είναι υποδειγματικοί στην αρετή που τηρούσαν εντός και εκτός της αδελφότητας.

Η Νάξος αποτέλεσε κέντρο πολιτισμού και γραμμάτων, και εξελίχθηκε σε « ησυχαστήριο » των Ιησουϊτών της Ανατολής. Έτσι εξηγείται ο μεγάλος αριθμός των Ιησουϊτών που πέθαναν στο νησί αυτό.

Από τους πιο αξιόλογους και γνωστότερους Ιησουϊτες μοναχούς ήταν ο Robert Saulger³.

1.1.3 Ο Ιεραπόστολος Robert Saulger

Ο Robert Saulger γεννήθηκε στις 3/14 Ιουλίου 1637 στο Παρίσι, από ευγενείς γονείς. Σε ηλικία 20 χρόνων, στις 9 Οκτωβρίου 1657, εισέρχεται στο τάγμα των Ιησουϊτών. Όταν εισήλθε, προοριζόταν ως ιεραπόστολος για την Τουρκία, ωστόσο όμως, παραμένει 7 χρόνια στο Παρίσι ως δάσκαλος γραμματικής στο εκεί « Γυμνάσιο » των Ιησουϊτών. Κατά το 1665, σχεδιάζει να αναχωρήσει για την Ελλάδα, καθώς δεν είχε άλλο θέλημα από το να ζήσει και να πεθάνει ως ιεραπόστολος στα Ιησουϊτικά Ιδρύματα της Ελλάδας.

Ο Saulger μελέτησε την λατινική γλώσσα, την αρχιτεκτονική, τη κηπουρική, τη παιδαγωγική, την ιστορία, τη μουσική, τη θρησκευτική πράξη, αλλά όχι την Θεολογία.

Ο Saulger έκτισε μεγάλα κτίρια, αλλά αυτό δεν του άφησε καιρό να φροντίσει για την περιουσία της μονής. Ήδη το 1679 ο ηγεμόνας Κωνσταντινουπόλεως τον κάλεσε στη Πόλη και του απαγόρευσε να κτίσει κάτι νέο χωρίς την άδειά του. Επιστρέφοντας στην Νάξο, ο Saulger ζήτησε και έλαβε την άδεια να κτίσει ένα « σπιτάκι » στη περιουσία των Ιησουϊτών έξω από την πόλη της Νάξου. Με την άδεια αυτή ο Saulger δεν έκτισε απλώς « σπιτάκι », αλλά έκτισε πραγματικό παλάτι, χωρίς να φροντίσει καλά για τ' άλλα ενδιαφέροντα της μονής.

---

³Μ.Ρούσος Μηλιδώνης, "Ιησουϊτες στη Νάξο 1627-1773", Νάξος 1990, σελ.10

Εκεί έζησε ο Saulger, εργαζόμενος στο σπίτι του, κάνοντας περιπάτους στα βουνά. Αλλά ο Saulger δεν ενδιαφερόταν πλέον για τίποτα άλλο, εκτός του σπιτιού του, ξεχνώντας τις υποχρεώσεις που είχε στη χώρα της Νάξου, και γι' αυτό τον κατηγόρησε ο Γκουϊλλύ⁵.

Μετά το 1681 οι πηγές σιωπούν για το Saulger. Έμεινε στη Νάξο ως το 1686 έζησε ήσυχα. Το 1686 η υγεία του τον υποχρέωσε να γυρίσει στη Γαλλία.

Ο Saulger πράγματι δεν ήταν ιεραπόστολος. Ο Saulger δεν ήταν λόγια προσωπικότητα · υπήρξε πιστός Ιησουΐτης · υπήρξε ακόμη πολιτικός. Το ιστορικό έργο του είναι ιδίως έργο του πολιτικού Saulger.

Ο Saulger είχε καλή γνώμη για την ποιότητα του Ελληνικού λαού. Έλεγε ότι ο Έλληνας είναι έξυπνος, πονηρός, έχει ζωηρές ιδέες, είναι εύγλωττος έχει τις καλές ιδιότητες του Οδυσσέα.

Κατά τα τέλη του 1699 ή στις αρχές του 1700 ο Saulger επέστρεψε στην Νάξο. Ήταν πράγμα παράδοξο αυτό το ταξίδι, γιατί ο Saulger ήταν γέρος 62 χρονών. Φαίνεται ότι οι δεσμοί του με την Νάξο ήταν τόσο δυνατοί, ώστε δεν απέφυγε να επιστρέψει σε ένα νησί χωρίς καλούς γιατρούς, παρά την ηλικία του και την όχι σταθερή υγεία του. Την περίοδο αυτή ενήργησε για την ίδρυση της μονής Ουρσουλίνων καλογριών και σχολής θηλέων.

Την 19 Σεπτεμβρίου 1709 ο Robert Saulger πέθανε στο εξοχικό του σπίτι, ξαφνικά και έρημος⁴.

1.1.4 Το έργο του Saulger στη Νάξο

Ο Saulger έδωσε στη Νάξο μερικά ιστορικά μνημεία : η capella, που είναι περίπου ακόμη στην κατάσταση που την έκτισε ο Saulger · το μουσείο Νάξου στο μοναστήρι που έκτισε στο σημερινό του σχήμα · και εκτός της πόλεως Νάξου το ωραίο σπίτι στα Καλαμίτσια, που δυστυχώς τώρα σιγά – σιγά ερειπώνεται.

Η πρώτη ιστορική αναφορά για τα Καλαμίτσια βρίσκεται σ' ένα κώδικα του αρχείου των Ιησουΐτων στη Ρώμη (Κώδιξ Γαλλίας, 1⁰⁵). Μέσα σ' αυτόν υπάρχει ένα γράμμα του 1683 του ηγουμένου των Ιησουΐτων της Σαντορίνης Γκουϊλλύ.

Σ' αυτό περιέχονται τα παράπονα του Γκουϊλλύ εναντίον του ηγουμένου των Ιησουΐτων Νάξου Saulger γιατί όπως λέει “ παραμελούσε τη Μονή του για να κτίσει μεγαλόπρεπο παλάτι επάνω στα βουνά της Νάξου ”.

Συνεχίζοντας ο Γκουϊλλύ αναφέρει : “ Ο Σωζέ αναχωρώντας από την Κωνσταντινούπολη, ζήτησε την άδεια να κτίσει ένα σπίτι στα κτήματά μας στην Νάξο, ώστε, όταν χρειάζεται οι πατέρες μας Ιησουΐτες να μπορούν να αναπαύονται και κυρίως, όταν κουρασμένοι από το δρόμο περιοδεύουν τα διάφορα χωριά για κήρυγμα. Και ακόμα να χρησιμοποιείται αυτό το κτίριο σαν ψυχαγωγία τους, ανάλογη φυσικά με την επιτρεπομένη από το τάγμα ”.

⁴Ν.Κεφαλληνιάδης, “Η παιδεία εις Νάξον”, Αθήνα 1974-1975, σελ.118

⁵Γκουϊλλύ - γενικός ηγούμενος των Ιησουΐτων στη Ρώμη

Ο Saulger όμως δεν έκανε τίποτε από τα παραπάνω σχέδια αλλά εντελώς διαφορετικά πράγματα. Αφού εγκατέλειψε για ασήμαντη αφορμή το παραπάνω σχέδιο ανοικοδόμησης μιας κατοικίας, άρχισε να φτιάχνει λίμνες, στοές – δουκικά όπως λένε ανάκτορα – να κτίζει περιστερώνες, να πελεκά πέτρες, έτσι που από τους χωρικούς να ονομαστεί “βουνοπελεκητής”, να ανοίγει μονοπάτια και να κατασκευάζει κήπους.

Ο Saulger υπήρξε ρομαντικός και ιδεολόγος.

Έκτισε το ανάκτορο στα Καλαμίτσια σ’ένα τόπο που υπήρχαν ερείπια και στοές, λείψανα δουκικού παλατιού του μεσαίωνα. Άλλωστε αυτό φαίνεται και από την έκφραση του Γουϊλλύ : “... εγκαταλείποντας για ασήμαντη αφορμή το σχέδιο ανοικοδομήσεως...” επομένως για ανοικοδόμηση επρόκειτο.

Η πολιτεία του Saulger στη Νάξο δεν αφήνει περιθώρια από του να δεχτούμε ότι πραγματικά δούλεψε με αγάπη για το νησί και με το όραμα της δημιουργίας, ενός δουκάτου στο νησί ίδιου με του Μάρκου Σανούδου Α΄. Έκτισε όχι μόνο το ανάκτορο στα Καλαμίτσια αλλά και το μοναστήρι των Ιησουϊτών Νάξου στο Κάστρο (Εμπορική Σχολή – χώρο Αρχαιολογικού Μουσείου σήμερα) και κατασκεύασε την capella⁷ του Κάστρου από το μικρό γοτθικό παρεκκλήσι που υπήρχε.

Υπάρχει μια παλιά περιγραφή του ανακτόρου των Καλαμιτσίων από τον Γάλλο Τουρνεφόρτ, που στα 1700 ταξίδευε στη Νάξο και επισκέφθηκε τα Καλαμίτσια : “*Η εξοχική κατοικία των Ιησουϊτών είναι όμορφη, ιδιαίτερα σ’έναν τόπο που δεν γνωρίζουν να κτίζουν σπίτια. Οι Έλληνες που δεν μπορούν να κάνουν άλλο από το να φτιάχνουν σκάλες στο εξωτερικό των σπιτιών, που ανεβάζουν στα ψηλότερα πατώματα, θαυμάζουν την στριφογυριστή σκάλα μέσα στο ανάκτορο – των Καλαμιτσίων – πράγμα που δεν μπορούν να κατασκευάσουν οι ντόπιοι αρχιτέκτονες. Μας αρέσουν εξαιρετικά οι κήποι και οι δενδροφυτείες του. Τα κτήματα του ανακτόρου φτάνουν ως τις Μέλανες ενός από τα πιο ωραία χωριά του νησιού*” γράφει ο Τουρνεφόρτ.

Στα Καλαμίτσια επομένως οι Ιησουϊτες εκτός από το ανάκτορο είχαν και κτήματα σημαντικής έκτασης και παραγωγικής δυνατότητας που βρίσκονταν σε άμεση σχέση με το κτίριο μια και αυτό βρισκόταν στο κέντρο της περιοχής.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε, αφ’ενός από τις διηγήσεις του Τουρνεφόρτ και αφ’ετέρου από ένα κατάστιχο : “*το Τεφτέρι της αποκοπής των Ελιών στους 1770 όπου ήταν ο Διάσκος Βοϊβόντας*” :

Σ’αυτό στην τελευταία σελίδα, που αναφέρεται η φορολογία των “πατέρων γεσουϊτών”, είναι γραμμένο ότι πλήρωναν 65 πινάκια φόρο για τις ελιές στα Καλαμίτσια, ποσότητα τεράστια τη στιγμή που δύο και τρία ολόκληρα χωριά πλήρωναν πολύ λιγότερα για παράδειγμα : Απείρανθος 45 v/π, Αγερσανί 39 v/π και Εγκαρές – Κάμπονες 57 v/π.

Αυτή η μεγάλη παραγωγή οφείλεται αφ’ενός μεν στη μεγάλη έκταση του κτήματος, εκτείνεται ως τις Μέλανες, και στη δυνατότητα βελτίωσης της παραγωγής με σύγχρονο τρόπο - για την εποχή - από τους Ιησουϊτες. Η ύπαρξη του οργανωμένου ελαιοτριβείου στα υπόγεια του ανακτόρου δηλώνει τη σημαντική παραγωγή λαδιού, και τις δυνατότητες εκμετάλλευσης της παραγωγής του.

---

⁷“capella” - μικρό παρεκκλήσι

Όμως όλα αυτά τα κτήματα και ο πλούτος ερχόταν σε αντίθεση με τη φτώχεια και εξαθλίωση των κατοίκων των γύρω από τα Καλαμίτσια χωριών : Μέλανες, Ποταμιές κ.α.

Οι ντόπιοι κάτοικοι όλων αυτών των χωριών σύμφωνα με μαρτυρίες της εποχής δύσκολα εξοικονομούσαν την τροφή τους από τα άγονα βουνά που είχαν, οι περισσότεροι δε, δούλευαν σαν κολλήγοι στο τεράστιο κτήμα των Καλαμιτσιών.

Ήταν όμως συνείδηση σ' όλους τους ντόπιους ότι τα πλούσια κτήματα των Καλαμιτσιών ήταν κάποτε δικά τους. Η Ενετική κατάκτηση προκάλεσε αναδιάρθρωση του γαιοκτητικού καθεστώτος και η εύφορη και πλούσια γη περιήλθε στα χέρια των Καθολικών ευπατρίδων.

Αποτέλεσμα της παραπάνω αντίληψης που εμφάνιζε τους Πατέρες Ιησουΐτες, αλλά και τους πλούσιους Καθολικούς, σαν κατακτητές ήταν οι συχνές στάσεις των αγροτών και γενικά οι δολιοφθορές κατά της περιουσίας που άδικα κατείχε ο "εχθρός".

Ήταν μάλιστα τόσο σοβαρό πρόβλημα όλη αυτή η αντιμετώπιση των Ιησουϊτών και της περιουσίας τους από τους ντόπιους, ώστε για να προστατευθούν κατέφυγαν στους Τούρκους και ζήτησαν την προστασία τους. Το σχετικό έγγραφο με ημερομηνία 21 Σεπτεμβρίου 1731 λέει (βλ. εικ. 1.2) :

" Εκλαμπρότατος Ενδοξότατος και πολυχρονισμένος αφέντης Μεεμέτ Αγάς Αδαλαραγάς βεκίλης του υψηλότατου Απτί Καπετάν Πασά. Οι πατέρες Ιησουΐτες του Φραντζέζικου Μοναστηριού της Καπέλλας εις το Κάστρον της Ναξίας, κλαίοντας μας πως μερικοί των εναντιώνονται εις την κυριότητα τωνε , και εις τους καρπούς , και άλλα δικαιώματα οπού έχουσιν από μερικά χωράφια , και αμπέλια κι άλλα πράγματα οπού ευρίσκονται, εις τον τοποντώνε Καλαμιτζίων, και έξω από τον ίδιο τόπον, ψεύτικα αποφασισμένοι αυτοί οι ενάντιοι, πως και οι άλλοι Νοικοκύρηδες των τοπών εχάσασι αυτά τα δικαιώματα.

Προστάζομεν πως όταν οι λεγόμενοι Πατέρες αποδείξουσι τα δικαιώματα, και κυριότητα τωνε απάνω εις τα λεγόμενα χωράφια, των ψυχικών αφισμάτων, ο Κάδης, η βοϊβόντας, ή άλλος εξουσιαστής απάνω εις την Ναξίαν να κάμη να είναι εις την ειρηνικήν Κυριότητα, και παλαιά δικαιώματα τους λεγόμενους Πατέρες, κατά τους συμβιβασμούς όπου έχουσιν οι άνωθεν Πατέρες, με τους κοπιαστάδες, εις όλαις των ταις υπερίστασες, κατά ταις αγοραίς των και ψυχικά ως άνωθεν. Έτζι προστάζομεν, και όποιος βρεθή παραβάτης να είναι παιδεμένος κατά την δικαιοσύνην.

Ναξίαν εις ταις 21 Σεπτεμβρίου Ι.Ν.1731. "

Από την διαταγή αυτή γίνεται αντιληπτό, ότι και οι Ιησουΐτες αντιμετώπιζαν προβλήματα ενάντια στην κυριότητα των κτημάτων που κατείχαν, που προέρχονταν άμεσα από τον ντόπιο πληθυσμό.

Τα Καλαμίτσια έμειναν στα χέρια των Ιησουϊτών μέχρι τη διάλυση του Τάγματος στα 1773, όταν αρχιεπίσκοπος Νάξου ήταν ο Ιωάννης Κρίσπι. Για εκατό χρόνια δηλαδή περίπου, οι Ιησουΐτες χρησιμοποιούν το Ανάκτορο των Καλαμιτσιών για θερινή διαμονή και ψυχαγωγία τους.

Αμέσως μετά την διαχείριση της παραπάνω περιουσίας το Τάγμα των Λαζαριστών, που διατηρεί τα ίδια δικαιώματα με τους Ιησουΐτες επί της περιουσίας μέχρι το 1877 οπότε παραιτήθηκε και αποχώρησε.

Έπειτα η διαχείριση της παραπάνω περιουσίας ανατίθεται στο Τάγμα των Σελεσιανών ως το 1927 που αποχώρησαν.

Εὐδαμόπολις, Ἐρδβέταϊος, γη πολυχοίμενος ἀφενῆς
 Μεμετ Ἀγας Αδουλαραγί βεκιάνς τοῦ ἠφωλάταρ Ἄπλι
 Καπετάν Πασκῆ.

Οἱ Πατέρες Ἰουκίταις τοῦ φραντζέκικου Μοναστηρίου τῆς Κωνσταντίας
 εἰς τὸ Κάστρο τῆς Ναξίας, κλειστοτήτους, πρὸς μερικοὶ τῶν ἐναντιοῦντων
 εἰς τὴν κυριαρχία τῶν, ἢ εἰς τοὺς καρδύς, ἢ διὰ δίκαια δικαιώματα πρὸς
 ἔχοντων ἀλλομερῶν καρδιά, ἢ ἀμεταβία, ἢ ἀλλὰ σφραγισμένα, ὅσα
 ἐργασίαν εἰς τὸν τοῦτον καὶ τὸν Κωνσταντίας, ἢ ἐκείνους αὐτοὺς τῶν
 τοῦτον φωνήων παροφισόμενοι αὐτοὶ οἱ ἐρωτοί, πᾶσι ἢ οἱ ἀλλοί
 κοινὸν ἴσως τοῦτον ἔχοντες τὰ αὐτὰ δικαιώματα. προσέφομεν
 πᾶσι οὖν οἱ ἡγεμένιοι Πατέρες ἀποδείξουσιν τὰ δικαιώματα, ἢ πουργοὶ
 τῶντων ἀσάνα εἰς τὰ ἡγεμένα καρδιά, ἢ ἀμεταβία, ἢ ἀλλὰ τὸ
 διατάξαι, ἢ ἀφραῖς, ἢ ἀποδείξουσιν τῶν φωνήων ἐργασίαν, ὅ
 ἢ, βόϊβοντας, ἢ ἀλλοῖς ἐργασίας ἀσάνα εἰς τὴν Νάξιαν, ἢ ἡμεῖς
 νὰ εἶναι εἰς τὰς ἐργασίαν Κυριαρχία, ἢ ἀλλοῖς δικαιώματα πρὸς
 ἡγεμένιοις Πατέρες, καὶ τὴν τοὺς ἡμιβασίλους ὅτι ἔχοντες οἱ ἐναντιοῦν
 Πατέρες, μετὰ τοὺς κασίας, εἰς τὰς ἡμεῖς τῶντων τῶντων ἀφραῖς, καὶ τὰς
 ἀφραῖς τῶν φωνήων εἰς ἀλλοῖς. εἴτε πρὸς ἐργασίαν, ἢ ὅσα ἂν ἄλλοι
 πουργοὶ πᾶσι νὰ εἶναι παρθενοῖς καὶ τὰς δικαιοσύνην.

Νάξιαν εἰς τῶν 21 Σεπτεμβρίου ὡ.μ. 1731.

Εικ. 1.2 Το ἔγγραφο που ἔστειλαν οἱ Ἰησοῦτες στους Τούρκους.

Από τότε ξεκινούν δικαστικοί αγώνες μεταξύ της Αδελφότητας αφ'ένος και της Καθολικής εκκλησίας αφετέρου για την κυριότητα της περιουσίας.

Τα Καλαμίτσια, το ανάκτορο που μέσα από τα ερείπια έκτισε ο Saulger τώρα ανήκουν στο Ελληνικό δημόσιο, γιατί απαλλοτριώθηκε όπως όλη η περιουσία του Σωματείου αλλά δεν αποτέλεσαν κλήρο γιατί το οίκημα δεν χρησιμεύει σαν κλήρος γής⁶.

Αξίζει να σημειωθεί, ακόμα, ότι στο καλοκαιρινό θέρετρο των Ιησουϊτών μοναχών φιλοξενήθηκε αρκετά καλοκαίρια μέχρι την αποφοίτησή του από την Γαλλική Σχολή των Καθολικών στο Κάστρο (έργο και αυτό του ηγούμενου, Robert Saulger), ο Νίκος Καζαντζάκης.

Απόδειξη του παραπάνω γεγονότος, αποτελεί το παρακάτω απόσπασμα του συγγραφέα στο έργο του "Αναφορά στο Γκρέκο": «Γλύκα μεγάλη είχε το νησί ετούτο, ησυχία πολλή, αγαθά τα πρόσωπα των ανθρώπων, σωροί τα πεπόνια, τα ροδάκινα, τα σύκα κι η θάλασσα ήρεμη...

Ασφάλεια ήταν το πρώτο δώρο του νησιού που ένιωσα περιδιαβάζοντας στη Νάξο-ασφάλεια κι ύστερα από λίγες μέρες ανία...

Στη Νάξο, απάνω στο Κάστρο, που το κατοικούσαν τώρα κι αιώνες οι Φράγκοι κατακτητές, ήταν ζακουστή η Γαλλική των Φραγκοπαίδων...

...κάθε Σαββατοκύριακο μας έπαιρνε και μας πήγαινε εκδρομή σ'ένα εξοχικό περιβόλι της Σχολής, κι εκεί, λυτρωμένοι από τον Περ Λωράν, παλεύαμε, όλοι μαζί, γελούσαμε, τρώγαμε φρούτα, κυλίομασταν στο χορτάρι, αλαφρώναμε από το βάρος της εβδομάδας»⁸.

1.2 Ιδιοκτησιακό Καθεστώς – Νομικά Χαρακτηριστικά

Ένα ιδιότυπο ιδιοκτησιακό καθεστώς, που ισχύει για τα Καλαμίτσια, συντελεί ανασχετικά, στην οποιαδήποτε πρωτοβουλία σχετικά με βελτιωτικές παρεμβάσεις στη συντήρηση και βελτίωση του κτιρίου, τόσο από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, όσο και από πολιτιστικούς φορείς. Αντίθετα, χρόνια τώρα χωρίς την ελάχιστη προστασία, υπήρξε βορρά λεηλασιών και καταστροφών από τους κάθε λογής «Επισκέπτες» και «Αρχαιολάτρες».

Το ακίνητο είναι περιουσία του ιδρύματος «Τίμιος Σταυρός» με έδρα τη Νάξο. Το εν λόγω ίδρυμα αποτελεί συνέχεια του από το έτος 1627 και εντεύθεν υφιστάμενου στη Νάξο Σωματείου Καθολικών με την υπ' αριθμόν 39/1937 Απόφαση του Εφετείου Αιγαίου, και την υπ' αριθμόν 595/1945 Απόφαση Συμβουλίου Επικρατείας, κρίθηκε ως κοινωφελές ίδρυμα με την έννοια του νόμου 2039/1939 (βλ. εικ. 1.3).

Το ίδρυμα αυτό εκπροσωπείται από διοικούσα επιτροπή, μέλη της οποίας είναι: Ο εκάστοτε ειρηνοδίκης Νάξου, ως πρόεδρος, ο Δ/ντης της Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (ΔΟΥ), που εκτελεί και χρέη ταμιά. Μέλη δε του ιδρύματος είναι δύο πολίτες της Νάξου που υποδεικνύονται ή ορίζονται από την Καθολική κοινότητα του νησιού.

⁶Ν.Κεφαλληνιάδης, "Η παιδεία εις Νάξον", Αθήνα 1974-1975, σελ.118

⁸Ν. Καζαντζάκης, "Αναφορά στο Γκρέκο", Αθήνα 2001, Κεφάλαιο ΙΑ' σελ. 94

Το ίδρυμα συντάσσει ετήσιο προϋπολογισμό που υποβάλλεται προς έγκριση στις αρμόδιες υπηρεσίες. Σκοπός του ιδρύματος είναι η διαχείριση των προσόδων και της περιουσίας, καθώς και η συντήρηση και η διαφύλαξη της κινητής και ακίνητης περιουσίας του, έτσι ώστε να είναι σε θέση να παρέχει δωρεάν φοίτηση κάθε χρόνο σε 2 ή περισσότερους Νάξιους σπουδαστές.

Το έτος 1949, ολόκληρη η περιουσία του σωματείου που διαθέτει στη Νάξο και περιλάμβανε 156 αγροκτήματα (φυτείες, αγρούς, δενδρόκηπους, βοσκότοπους, γεωργικά κτίσματα και εγκαταστάσεις) απαλλοτριώθηκε από το Υπ.Γεωργίας για δημόσια ωφέλεια ΦΕΚ 2/10-1-1949 τεύχος Β'. Συγκεκριμένα η απαλλοτρίωση αφορούσε δικαιούχους αποκατάστασης ακτήμονες καλλιεργητές σύμφωνα με τον αγροτικό κώδικα 2880/41. Αναλυτικά από τα ακίνητα αυτά, 100 ανήκαν στη περιφέρεια Μελάνων, 24 στο Γαλανάδο, 24 στον τέως Δήμο Νάξου (Χώρα), 1 στην Άχαψη, 1 στη Ποταμιά και 6 στο Γλινάδο.

Το αστικού τύπου ακίνητα, όπως σπίτια, νερόμυλοι, ελαιοτριβεία, δεν αποτέλεσαν αντικείμενα διανομής ως κλήρος γης, επειδή η αξιοποίησή τους δεν είχε τον χαρακτήρα της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Έτσι παρέμειναν ως περιουσία του ιδρύματος. Το ίδρυμα υπόκειται στην εποπτεία του Δημοσίου και ειδικότερα του Υπ.Οικονομίας. Ωστόσο αξίζει να σημειώσουμε ότι ο τελευταίος ετήσιος προϋπολογισμός του ιδρύματος συντάχτηκε πριν 30 χρόνια. Το πλέον δε εντυπωσιακό είναι ότι η Διοικούσα Επιτροπή έχει να συνεδριάσει εδώ και 15 χρόνια. Το γεγονός αυτό έχει σαν αποτέλεσμα το μεν ίδρυμα ως νομικό πρόσωπο να είναι ανύπαρκτο, η δε περιουσία του (ουσιαστικά Δημόσια περιουσία ως προϊόν απαλλοτρίωσης) να παραμένει αδέσποτη⁹.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ 16
ΤΜΗΜΑ Β'
ΓΡΑΦΕΙΟΝ

Έν Αθήναις τῆ 11 Φ/ρίου 1961

Πρὸς
τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθν. Παιδείας
καὶ Θρησκευμάτων
Ἐνταῦθα

Ἀριθ. πρωτ. Ν. 9034/2176 Ἐγγραφὸν σας ὑπ' ἀριθ. ....

Θίμα: Περὶ τοῦ ἐν Νάξῳ ἰδρύματος "Τύμιος Σταυρός"

"Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ὅτι ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν Νάξῳ ἰδρύματος "Τύμιος Σταυρός" διὰ τῆς υπ' ἀριθ. 8/1960 πράξεως τῆς, ἀπεφάσισεν τὴν δωρεὰν παραχώρησιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον πτέρυκος τοῦ ἐν Νάξῳ καὶ ἐν τῇ θέσει "Καστρον" κτηρίου τοῦ ἰδρύματος πρὸς τὸν σκοπὸν, ὅπως τοῦτο χρησιμοποιηθῆ, ἐπισκευαζόμενον ὡς μουσεῖον ἀρχαιοτήτων, Βυζαντινὸν μουσεῖον, μουσεῖον λαϊκῆς τέχνης, ἱστορικὸν ἀρχεῖον βιβλιοθήκη, αἴθουσα διαλέξεων κ.λ.π.

Ἐπιθυμῶμεν νὰ ἐνεργήσωμεν διὰ τὴν κατὰ νόμον ἔγκρισιν τῆς ὡς ἄνω προφάσεως παρακαλοῦμεν, ὅπως γνωρῶσθε ἡμῖν ἐάν δεῖ τῆς ρηθείσης δωρεᾶς ἐξυπηρετοῦνται ὑφιστάμεναι ἐν τῇ νήσῳ ἀνάγκαι καὶ ἐν καταφατικῇ περιπτώσει ἐάν τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον θὰ διαθέσῃ τὰς ἀνάγκαις πιστώσεις διὰ τὰς ἐπισκευὰς κ.λ.π. τοῦ περὶ οὗ πρόκειται κτηρίου.

Συντημῶμεν διαβιβάζομεν ἀντίγραφον τοῦ ὡς εἴρητα ὑπ' ἀριθ. 8/60 πρακτικοῦ τῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς τοῦ ἰδρύματος

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΔΥΘΗΜΕΡΟΝ
Ο ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗΣ Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Ο ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ Κ. ΒΕΝΑΡΔΗΣ
Ο ΔΕΥΤΕΡΟΓΡΑΦΟΝ Ο ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
Ο ΤΥΜΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΑΞΟΥ
Ο ΔΙΔΑΚΤΩΡ Κ. ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΟΥ ΝΑΞΟΥ

Α. Μ. 2399

Εικ. 1.3 Το έγγραφο παραχώρησης της ιδιοκτησίας των Καλαμιτσιών στο Δημόσιο.

⁹Τοπική Εφημερίδα "Μελανίτικες ώρες", Σεπτέμβριος – Δεκέμβριος 2005, τεύχος 12^ο, σελ.7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

2.1 Θέση

Μισή ώρα δρόμο, μετά την επαρχιακή οδό Χώρας – Ποταμιάς, ξεκινώντας από το γεφύρι του λατομείου, πριν από τον ασβεστοκάμινο, και σε απόσταση 10 περίπου χιλιομέτρων από τις Μέλανες ακολουθώντας το δρόμο προς το Κούρο βρίσκεται κανείς τη διασταύρωση και το χωματόδρομο που φεύγει δεξιά και καταλήγει στα Καλαμίτσια (βλ. *εικ. 1.4*).

Στην τελευταία αριστερή στροφή ο δρόμος μπαίνει στη μικρή και καλά προστατευόμενη ρεματιά, που βρίσκεται το συγκρότημα του παλατιού.

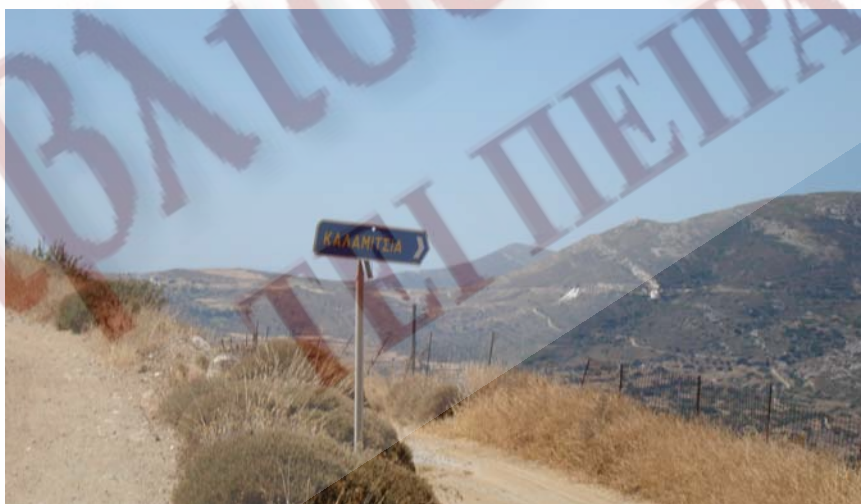
Η πρώτη αυτή εικόνα αποτελεί μια έκπληξη για τον επισκέπτη που δεν έχει οπτική επαφή με το κτίσμα, μέχρι που εντελώς ξαφνικά προβάλλει εμπρός του, μεγαλόπρεπο μέσα στην ερημιά (βλ. *εικ. 1.5*).

Η πλαγιά γεμάτη ελιές, πουρνάρια και φραγκοσυκές κι αυτές τις πέτρες τις τόσο αιχμηρές, πυρώνει στο μεσημεριανό ήλιο. Και μια διαφορετική νότα στη μουσική του τοπίου, η ψηλή φοινικιά που στέκεται καμαρωτή ανάμεσα στα κυπαρίσσια.

Μπαίνοντας και προχωρώντας πάνω σ'ένα "χαλί" πλάτους 3 μ. περίπου που σχηματίζει μια θαυμάσια αλέα με τις ελιές που είναι προσεκτικά φυτεμένες στις άκρες και σε ορισμένες διαστάσεις μεταξύ τους, αντικρίζεις όλο το συγκρότημα.

Το όλο συγκρότημα αποτελείται από το κυρίως κτίριο, τους βοηθητικούς χώρους γύρω του, ένα περιστερόνα λίγο πιο πάνω στην πλαγιά καθώς και την στέρνα. Το κτίριο και οι αποθήκες προστατεύονται ολόγυρα από τον ψηλό τράφο.

Η είσοδος γίνεται ανατολικά περνώντας δίπλα στο βράχο που είναι χτισμένη η πηγή. Από εδώ ξεκινάει και το αρδευτικό σύστημα, όπου το νερό αφού πρώτα ακολουθήσει μια διαδρομή στην αυλή, καταλήγει στο υπόγειο του κτιρίου και από εκεί στη στέρνα που βρίσκεται πιο κάτω από την πλαγιά.

Εικ. 1.4 Η δρόμος προς τα Καλαμίτσια.

Εικ.1.5 Το θέρετρο των Ιησουϊτών μοναχών στα Καλαμίτσια.

2.2 Περιγραφή του κυρίως κτιρίου

Το κυρίως κτίριο κτίστηκε γύρω στο 1683 από το Robert Saulger, ηγούμενο των Ιησουϊτών Νάξου και είχε χρήση εξοχικής κατοικίας για τους μοναχούς Ιησουϊτες, όταν περιόδευαν στα χωριά για κήρυγμα.

Διασχίζοντας την αυλή στην ανατολική πλευρά, φτάνει ο επισκέπτης στην είσοδο του κτιρίου (βλ. *εικ. 1.6*) που ορίζεται από τους δύο ψηλούς παραστάτες και το μικρό γεφυράκι που οδηγεί στην είσοδο. Το τμήμα αυτό της εισόδου πρέπει κάποτε να ήταν στεγασμένο με κάποια ξύλινη κατασκευή (στέγαστρο), όπως φαίνεται από τις τρύπες που υπάρχουν στους πέτρινους παραστάτες (βλ. *εικ. 1.7*) και στον τοίχο δεξιά και αριστερά από την πόρτα (βλ. *εικ. 1.8*). Από την είσοδο ο επισκέπτης οδηγείται σε μια ευρύχωρη αίθουσα (σάλα) (βλ. *εικ. 1.9*), που έχει τρία μεγάλα παράθυρα που βλέπουν δυτικά στην πλαγιά με την στέρνα, τα κυπαρίσσια και τη φοινικιά (βλ. *εικ. 2.0*) καθώς επίσης και άλλα δύο που βρίσκονται στην πλευρά της πόρτας και βλέπουν προς την εσωτερική αυλή (βλ. *εικ. 2.1*). Στις στενές όψεις της σάλας υπάρχουν από μία πόρτα σε κάθε πλευρά (βλ. *εικ. 2.2 & 2.3*).

Αξιοσημείωτο σ' αυτή την αίθουσα είναι το δάπεδό της από άσπρα μάρμαρα που εντάσσονται σε κανονικό κάρναβο. (βλ. *εικ. 2.4*). Η αίθουσα στεγάζεται με θόλο και είναι ο μεγαλύτερος και ο πλέον επίσημος χώρος του κτιρίου. Μπαίνοντας από την πόρτα αριστερά της εισόδου βρισκόμαστε σ' ένα διάδρομο με πόρτες δεξιά και αριστερά του, που οδηγούν σε δωμάτια (βλ. *εικ. 2.5*). Στην άλλη άκρη του διαδρόμου, υπάρχει μια ακόμη πόρτα με ένα μικρό παράθυρο από πάνω της, που βλέπει έξω στην άκρη της αυλής στη νότια πλευρά του κτιρίου (βλ. *εικ. 2.2*).

Εικ. 1.6 Η είσοδος του κτιρίου.

Εικ. 1.7 Οι τρύπες στους παραστάτες.

Εικ.1.8 Οι τρύπες στην πόρτα της εισόδου.

Εικ.1.9 Η σάλα

Εικ.2.0 Άποψη του περιβάλλοντος χώρου μέσα από το ανάκτορο.

Εικ. 2.1 Η κεντρική είσοδος μέσα από την σάλα.

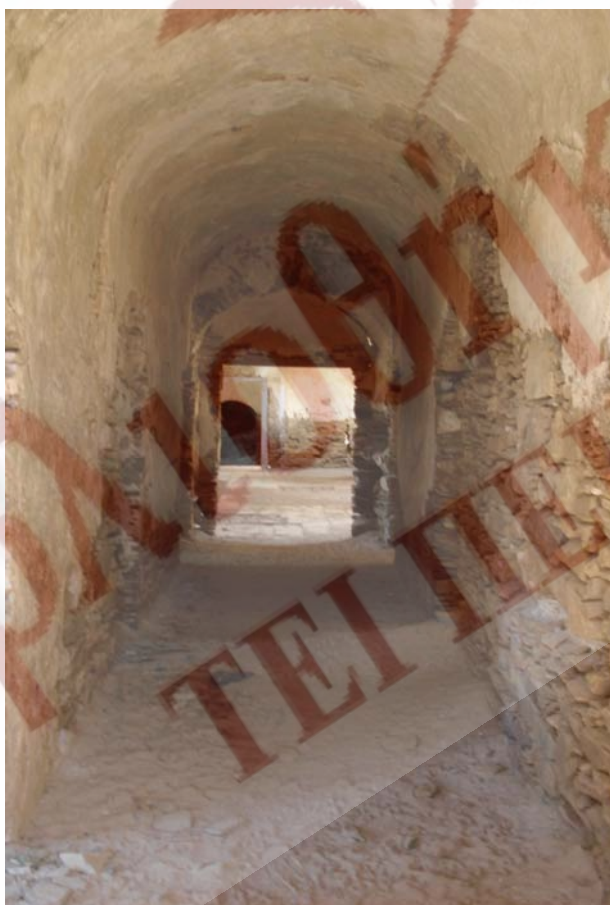
Εικ. 2.2 Η πόρτα της σάλας που οδηγεί στο διάδρομο.

Εικ. 2.3 Η πόρτα της σάλας που οδηγεί στο κλιμακοστάσιο.

Εικ. 2.4 Το μαρμάρινο δάπεδο

Εικ. 2.5 Ο διάδρομος που οδηγεί στα δωμάτια και στην σάλα.

Περπατώντας στο διάδρομο, η πρώτη πόρτα που συναντάμε στην αριστερή πλευρά οδηγεί στο μαγειρείο. Είναι ένα δωμάτιο που είναι χωρισμένο στη μέση με βόλτο (καμάρα) και στεγάζεται με δύο θόλους. Σαν κύριο χαρακτηριστικό του έχει το μεγάλο χτιστό τζάκι (βλ.εικ.2.6), ενώ τα παράθυρά του βλέπουν στην εσωτερική αυλή με τα βοηθητικά κτίσματα (βλ.εικ. 2.7). Το ενδιαφέρον είναι ότι τα εξωρράχια των θόλων στο σημείο που εφάπτονται, δημιουργούν κανάλι απορροής των νερών της βροχής, που καταλήγει σε μία από τις πέτρινες υδρορροές του κτιρίου (βλ. εικ. 2.8).

Το μαγειρείο έχει δύο πόρτες που βγάζουν στο διάδρομο καθώς και μία ακόμη που οδηγεί σ' ένα διπλανό δωμάτιο (βλ. εικ. 2.9). Το δωμάτιο αυτό υποθέτουμε ότι κτίστηκε αργότερα, έτσι ώστε σε προγενέστερη φάση μπορούσε κανείς από την πόρτα να βγει στην αυλή. Αυτό το συμπέρασμα βγαίνει, από τον αρμό που φαίνεται καθαρά στον πέτρινο τοίχο σ' όλο το πλάτος του κτιρίου · σ' αυτό το σημείο καθώς και από το κλεισμένο εσωτερικά παράθυρο, του απέναντι από το μαγειρείο χώρου. Έτσι φαίνεται, ότι αυτό το τμήμα προστέθηκε αργότερα και ενσωματώθηκε με τον αρχικό όγκο του κτιρίου, με ένα τρόπο που έκανε το συγκρότημα να φαίνεται ενιαίο. Ο επόμενος χώρος στα αριστερά μετά το μαγειρείο είναι διόροφος και έχει στο ισόγειο είσοδο από το μαγειρείο, ενώ στον όροφο η πρόσβαση γίνεται από μία σκάλα που ξεκινάει από τον διάδρομο. Η σκάλα δεν είχε επικοινωνία ή οπτική επαφή με το χώρο αυτό και αυτό φαίνεται από το τοίχο που τώρα πια δεν υπάρχει, αλλά διαγράφονται ακόμη καθαρά τα ίχνη του, στο κάθετο με τη φορά της σκάλας εξωτερικό τοίχο (βλ. εικ. 3.0).

Στο τμήμα του πέτρινου τοίχου που βρίσκεται μετά τη σκάλα και προς το μαγειρείο, υπήρχε άλλη μία πόρτα που οδηγούσε από το διάδρομο κατ' ευθείαν στο χώρο αυτό ή όπως υποθέτουμε στην αυλή που κάποτε υπήρχε εκεί. Η πόρτα αυτή κλείστηκε αργότερα για άγνωστους λόγους. Ο όροφος του χώρου αυτού είχε ξύλινο πάτωμα και τζάκι ενώ η στέγασή του γινόταν με ξύλινο φέροντα οργανισμό και δώμα (βλ.εικ. 3.1 & 3.2). Οι καμινάδες, η μία του μαγειρείου και η δεύτερη του ορόφου αυτού, δημιουργούν ένα όμορφο αισθητικό αποτέλεσμα έτσι όπως στέκονται η μία δίπλα στην άλλη, με το πρωτότυπο για το κυκλαδίτικο τοπίο σχέδιό τους (βλ. εικ. 3.3 & 3.4).

Εικ. 2.6 Το μεγάλο πέτρινο τζάκι.

Εικ. 2.7 Η άποψη του περιβάλλοντος χώρου από το μαγειρίο.

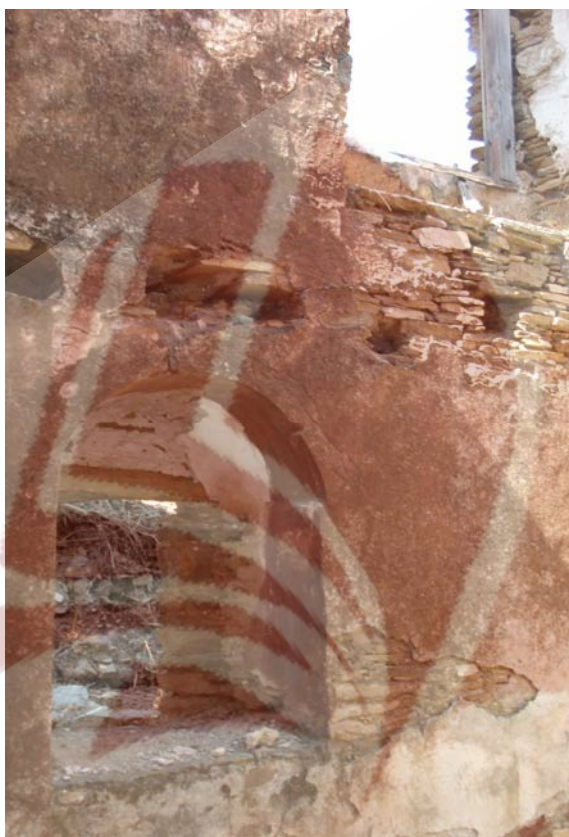
Εικ. 2.8 Το εξωρράχιο του θόλου.

Εικ. 2.9 Το δωμάτιο δίπλα στο μαγειρίο.

Εικ. 3.0 Η κλίμακα που οδηγούσε στον όροφο.

Εικ. 3.1 Οι οπές από το ξύλινο πάτωμα του ορόφου.

Εικ 3.2 Η εξωτερική όψη του δώματος.

Εικ. 3.3 Οι καμινάδες του μαγειρίου και του ορόφου.

Εικ 3.4 Οι καμινάδες από το εσωτερικό του δωματίου δίπλα στο μαγειρίο.

Στην δεξιά πλευρά του διαδρόμου συναντάμε πρώτα δύο ίδια δωμάτια σε επαφή μεταξύ τους, με τις ίδιες ακριβώς διαστάσεις, τα παράθυρά τους στη Δύση στις ίδιες θέσεις σαν σε καθρέπτη και με τις εσοχές στους τοίχους αντικρυστά (βλ. *εικ. 3.5*).

Και οι δύο μαζί δημιουργούν μια προεξοχή στη κάτωψη, (ένα δόντι σε σχέση με την μεγάλη αίθουσα) (βλ. *σχέδιο 3*) αντίστοιχη με αυτή που δημιουργεί το κλιμακοστάσιο απ' την άλλη πλευρά της σάλας. Είναι και τα δύο δωμάτια σκεπασμένα με θόλο ενώ έχει και εδώ χρησιμοποιηθεί ο ίδιος τρόπος απορροής των νερών της βροχής, όπως και στο μαγειρείο (βλ. *σχέδιο 13*).

Αμέσως μετά από αυτά τα δύο δωμάτια που ήταν κατασκευασμένα την ίδια χρονική περίοδο με την μεγάλη αίθουσα, στην δεξιά πλευρά του διαδρόμου συναντάμε ένα χώρο που κτίστηκε κατά πάσα πιθανότητα την ίδια εποχή με το δωμάτιο που βρίσκεται δίπλα στο μαγειρείο. Ο χώρος αυτός είναι σκεπασμένος με θόλο που είναι κατασκευασμένος παράλληλα με αυτόν του διαδρόμου. Όπως φαίνεται, κάποια χρονική στιγμή το δωμάτιο αυτό χωρίστηκε στα δύο με τοίχο, που κτίστηκε κάθετα ως προς το μήκος του και δεν φτάνει ως την οροφή αλλά σταματάει χαμηλότερα, σχηματίζοντας ένα μικρό πατάρι (βλ. *εικ. 3.6*).

Έτσι ο χώρος αυτός χωρίστηκε σε ένα πολύ μικρό δωματιάκι σαν διάδρομο, που είναι σκεπασμένο με το (πρόχειρα όσον αφορά το τρόπο κατασκευής του) πατάρι και δεν έχει παράθυρο παρά μόνο δύο στενές πολεμίστρες που βλέπουν την πλαγιά, καθώς επίσης και ένα χώρο μεγαλύτερο, με παράθυρο προς την στέρνα. Κάτι που αξίζει να σημειωθεί και το συναντάμε στα δύο αυτά δωμάτια, είναι οι τρύπες στο χωμάτινο δάπεδό τους, που στο μεν μικρό δωματιάκι βρίσκεται στην άκρη του, σε επαφή με τον εξωτερικό δυτικό τοίχο, στο δε μεγαλύτερο στη μία γωνία του σε επαφή με το χαμηλό τοίχο που εδράζεται το πατάρι.

Από τη μεγάλη αίθουσα μπαίνοντας στη δεξιά πόρτα, περνάμε σε ένα προθάλαμο (βλ. *σχέδιο 3*) στεγασμένο θόλο, απ' όπου μοιράζονται οι κινήσεις σε τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις (βλ. *εικ. 3.7, 3.8, 3.9*).

Πρώτα στην αριστερή πλευρά που βλέπει προς τη Δύση συναντάμε το κλιμακοστάσιο (βλ. *σχέδιο 3*), που είναι κάτι το ξεχωριστό για τα δεδομένα της νησιωτικής ντόπιας αρχιτεκτονικής, όσον αφορά το μέγεθος, τη μορφή και τον τρόπο κατασκευής του.

Έτσι, ανεβαίνοντας τη σκάλα, μετά από μία δεξιά στροφή, μπαίνουμε σ' ένα μικρό θολοσκέπαστο δωμάτιο με θέα στη φοινικιά και στη στέρνα, το οποίο δημιουργεί ερωτηματικά ως προς το χρόνο κατασκευής του. Ένα τμήμα του κλιμακοστασίου που οδηγεί στο δωμάτιο αυτό έχει γκρεμιστεί και αυτό κάνει την προσπέλαση εκεί αρκετά επικίνδυνη (βλ. *εικ. 4.0*).

Απέναντι από τον προθάλαμο υπάρχει ένα ακόμη δωμάτιο που θυμίζει αρκετά παρεκκλήσι, με τις εσοχές που υπάρχουν στο πέτρινο τοίχο και τη θολοσκέπαστη οροφή του (βλ. *σχέδιο 3*), με την μόνη όμως αλλά σημαντική διαφορά ότι είναι προσανατολισμένο στον άξονα Βορρά - Νότου.

Από την πόρτα που βρίσκεται στον προθάλαμο στη δεξιά πλευρά του, μπαίνουμε σε ένα χώρο που αποτελείται από ισόγειο και όροφο (βλ. *σχέδια 11 και 12*) (βλ. *εικ. 4.1*). Ο όροφος είχε ξύλινο πάτωμα και οροφή με ξύλινο φέροντα οργανισμό που δυστυχώς δεν υπάρχει πλέον. Το μόνο που στέκει ακόμα είναι το μεγάλο μεσοδόκι της οροφής του που οι άκρες του είναι γερά στερεωμένες στον πέτρινο τοίχο (βλ. *εικ. 4.2*).

Εικ. 3.5 Το δωμάτιο απέναντι από το μαγειρίο.

Εικ. 3.6 Το δωμάτιο, το οποίο χωρίστηκε μεταγενέστερα με τοίχο.

Εικ. 3.7 Ο προθάλαμος που συνδέει τα τρία επίπεδα.

Εικ. 3.8 Ο προθάλαμος ανεβαίνοντας από το υπόγειο.

Εικ. 3.9 Ο προθαλαμος προς το δωμάτιο "παρεκκλήσι".

Εικ. 4.0 Το κλιμακοστάσιο που έχει καταρρεύσει.

Εικ. 4.1 Ο χώρος που οδηγεί στον όροφο.

Εικ. 4.2 Το μεσοδόκι

Στο ισόγειο του χώρου αυτού δεν είχε χρησιμοποιηθεί μεσοδόκι, αλλά οι τοίχοι στη στάθμη αυτή ήταν πιο χοντροί, δημιουργώντας ένα δόντι αρκετά φαρδύ ολόγυρα στην τοιχοποιία που κάποτε πατούσαν εκεί τα ξύλινα δοκάρια του πατώματος (βλ. σχέδιο 11).

Έτσι ο όροφος είναι μεγαλύτερος σε διαστάσεις από το αντίστοιχο ισόγειο τμήμα του. Το δωμάτιο που βρίσκεται στο ισόγειο έχει μία πόρτα και ένα παράθυρο που βλέπουν στην εσωτερική αυλή, ενώ στην αριστερή πλευρά του όπως μπαίνουμε έχει ακόμα ένα μικρό παραθυράκι, που κι αυτό βλέπει στο διπλανό χώρο (βλ. εικ. 4.3).

Στον ίδιο τοίχο και πιο αριστερά από την πόρτα, ξεκινάει η σκάλα που οδηγεί στον όροφο (βλ. σχέδιο 3). Η σκάλα αυτή καταλήγει στον όροφο του διπλανού δωματίου και από εκεί μοιράζονται οι κινήσεις στα υπόλοιπα δωμάτια (βλ. εικ. 4.4). Το ίδιο σύστημα με το μεσοδόκι έχει χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη της οροφής και του δεύτερου αυτού δωματίου μια που οι διαστάσεις του είναι αρκετά μεγάλες.

Το δωμάτιο αυτό έχει επίσης μια πόρτα και ένα παράθυρο προς την εσωτερική αυλή καθώς και μια εσοχή με καμάρα στο τμήμα του τοίχου ακριβώς κάτω από την σκάλα.

Εικ. 4.3 Ο χώρος που βρίσκεται δεξιά στον προθάλαμο.

Εικ. 4.4 Η σκάλα που οδηγεί στον όροφο.

Σε επαφή με αυτούς τους δύο χώρους βρίσκεται ένας ακόμη χώρος, του οποίου το ισόγειο τμήμα δεν επικοινωνεί εσωτερικά με το υπόλοιπο κτίριο, αλλά η είσοδος του γίνεται μόνο από την αυλή (βλ. σχέδιο 3) (βλ. εικ. 4.5).

Στο δωμάτιο αυτό του ισογείου δεν υπάρχουν παράθυρα παρά μόνο μια πολεμίστρα στον δυτικό τοίχο. Από αυτό συμπεραίνουμε πως το δωμάτιο αυτό αποτελούσε βοηθητικό χώρο, πιθανώς αποθηκευτικό. Ο όροφος του χώρου αυτού επικοινωνεί εσωτερικά με το υπόλοιπο κτίριο με μία πόρτα, ενώ δεν έχει πρόσβαση από το ισόγειο τμήμα του. Από τις οροφές καθώς και από τα ξύλινα πατώματα δεν σώζεται τίποτα σήμερα και το μόνο που φαίνεται, είναι οι τρύπες στον τοίχο συμμετρικά τοποθετημένες σε ίσες μεταξύ τους αποστάσεις, μέσα στις οποίες βρίσκονταν εγκιβωτισμένα τα ξύλινα δοκάρια (βλ.εικ. 4.6 & 4.7).

Η σκάλα που οδηγεί στον όροφο είναι πέτρινη και καταλαμβάνει χώρο απ' το ισόγειο τμήμα του δευτέρου δωματίου. Όπως ανεβαίνουμε την αριστερή πλευρά της σκάλας, υπάρχει μία πόρτα που οδηγεί σ' έναν ακόμη θολοσκέπαστο δωμάτιο, που βλέπει κι αυτό με δυο παράθυρα προς τη δύση ενώ έχει κι ένα ακόμη παράθυρο προς το βορρά, απ' όπου φαίνεται ο περιστερώννας (βλ. σχέδιο 4) (βλ. εικ. 4.8). Το ένα από τα δύο δυτικά παράθυρα έχει κλειστεί ως ένα ύψος με πέτρες με αποτέλεσμα να έχει μείνει ανοικτό ένα μικρό μόνο τμήμα του.

Εικ. 4.5 Η όψη του χώρου που δεν επικοινωνεί με το υπόλοιπο κτίριο.

Εικ. 4.6 Οι εσοχές από τα δοκάρια της οροφής.

Εικ. 4.7 Οι εσοχές από τα δοκάρια του πατώματος.

Εικ. 4.8 Το δωμάτιο στα αριστερά της σκάλας.

Στην αριστερή πλευρά του χώρου αυτού υπάρχει μία πόρτα που οδηγεί στην απότομη μικρή σκαλίτσα που καταλήγει στα δώματα (βλ. *εικ. 4.8*). Ανεβαίνοντας τη σκάλα αυτή, στο δεύτερο σκαλί στον αριστερό τοίχο υπάρχει χαμηλά μία τρύπα στην τοιχοποιία, που διαπερνάει όλο το πάχος της λιθοδομής (βλ. *εικ. 4.9*). Η τρύπα αυτή βλέπει στο χώρο του ισογείου ακριβώς στο σημείο της πόρτας που οδηγεί από την σάλα στον προθάλαμο του κλιμακοστασίου.

Είχε σίγουρα αμυντικό σκοπό (για να κατασκοπεύει τις κινήσεις στο ισόγειο) και για την κατασκευή της χρησιμοποιήθηκε κεραμικός σωλήνας, εσωτερικής διαμέτρου περίπου πέντε εκατοστών που τοποθετήθηκε στο σωστό σημείο, με την απαιτούμενη κλίση και ενσωματώθηκε στην τοιχοποιία (βλ. *εικ. 5.0*).

Άλλες δυο παρόμοιες τρύπες υπάρχουν στον τοίχο πάνω από την πόρτα αυτή του ισογείου για τις οποίες όμως δεν καταφέραμε να εντοπίσουμε την άλλη άκρη τους (η οποία καθώς φαίνεται βρισκόταν κάπου στο δώμα, ακριβώς πάνω από την σάλα).

Η έξοδος στο δώμα αποτελεί μία εμπειρία μοναδική καθώς το δάπεδο γέρνει προς το γκρεμισμένο τμήμα του κλιμακοστασίου (βλ. *εικ. 5.1 & 5.2*). Η θέα από εδώ είναι στ' αλήθεια μαγευτική ενώ το ύψος του σημείου αυτού από το έδαφος είναι αρκετά μεγάλο (περίπου 11.0 μέτρα) (βλ. *εικ. 5.3*).

Εικ. 4.9 Η οπή που βλέπει στο χώρο του ισογείου.

Εικ. 5.0 Λεπτομέρεια της οπής.

Εικ. 5.1 Η έξοδος στο δώμα.

Εικ. 5.2 Η όψη του κλιμακοστασίου που έχει καταρρεύσει από την πλευρά του δώματος.

Εικ. 5.3 Η θέα από το δώμα.

Η κλίση που παρατηρούμε στο δάπεδο δεν οφείλεται στην κατάρρευση ενός τμήματος του κλιμακοστασίου, αλλά είναι αποτέλεσμα του τρόπου κατασκευής του (βλ. *εικ. 5.4*). Και σε αυτό το σημείο τα εξωράγια των θόλων (του ενός που υπάρχει ακόμη και του δευτέρου που στέγαζε κάποτε τμήμα του κλιμακοστασίου που κατάρρευσε) ήταν εφαπτόμενα και στο σημείο της επαφής τους δημιουργούσαν κανάλι απορροής των νερών, όπως και προηγουμένως συναντήσαμε στο μαγειρείο (βλ. *σχέδιο 5*).

Το δώμα είναι κυλισμένο με πορσελάνη για την καλύτερη στεγάνωση. Κάτω στη ρεματιά διακρίνεται η στέρνα μεσ' την πυκνή βλάστηση ενώ τα κυπαρίσσια με τη φοινικιά αποτελούν ένα όμορφο σύνολο, καθώς τοποθετημένα με τάξη δημιουργούν έναν άξονα κάθετο στο κτιριακό συγκρότημα, που τονίζει ακόμη περισσότερο την δυτική του όψη (βλ. *εικ. 5.5*).

Από το κεντρικό κλιμακοστάσιο, ο επισκέπτης οδηγείται στο υπόγειο που από τη δυτική πλευρά του είναι ισόγειο αφού το κτίριο είναι κτισμένο επάνω σε ρεματιά με μεγάλη κλίση στο έδαφος (βλ. *εικ. 5.6*).

Στο υπόγειο του κτιρίου βρίσκεται μία μεγάλη αίθουσα ακριβώς κάτω από την σάλα του ισογείου, η οποία είναι λίγο μικρότερη σε διαστάσεις (και αυτό λόγω της αύξησης του πάχους της τοιχοποιίας) και στεγάζεται με μεγάλο θόλο (βλ. *εικ. 5.7*). Εδώ έρχεται το νερό (βλ. *σχέδιο 2*) από την πηγή που βρίσκεται στην αυλή κι έπειτα καταλήγει στην στέρνα (βλ. *εικ. 5.8*). Λόγω του ότι το κτίσμα είναι κατασκευασμένο σε πλαγιά με αρκετή κλίση παρατηρούμε πως το υπόγειο είναι στην ουσία και αυτό ισόγειο (βλ. *σχέδιο 7*), μια που μπορεί κανείς να βγει στο ύπαιθρο από τις τρεις καμάρες που βλέπουν και αυτές προς τη δύση, συμμετρικά βαλμένες σε αντιστοιχία με τα παράθυρα της επάνω αίθουσας. Από εδώ ξεκινούσε μονοπάτι προς την στέρνα που τώρα έχει χαθεί μέσα στην πυκνή βλάστηση (βλ. *εικ. 5.9*).

Εικ. 5.4 Η κλίση του δώματος.

Εικ. 5.5 Η πυκνή βλάστηση έχει εξαπλωθεί στη στέρνα.

Εικ. 5.6 Το κλιμακοστάσιο που οδηγεί στο υπόγειο.

Εικ. 5.7 Το δωμάτιο κάτω από την μεγάλη αίθουσα.

Εικ.5.8 Η εξωτερική πηγή.

Εικ.5.9 Η πρόσβαση στο υπόγειο από τις τρεις καμάρες δεν είναι εφικτή.

Στην νότια πλευρά της αίθουσας, υπάρχει άλλος ένας χώρος, που κάποτε ήταν λιοτρίβι, όπως φαίνεται από τα απομεινάρια του μαρμαρίνου μύλου του, που βρίσκονται πεσμένα στο χωμάτινο δάπεδο (βλ. σχέδια 9 και 10) (βλ. εικ. 6.0 & 6.1). Το δωμάτιο αυτό στεγάζεται με θόλο και το δάπεδο του είναι ψηλότερα από αυτό της μεγάλης αίθουσας με την πηγή, έτσι ώστε μεσολαβούν πέντε σκαλιά για την είσοδο στο χώρο αυτό (βλ. εικ. 6.2, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6). Υπάρχουν ακόμα εσοχές στην τοιχοποιία που πρέπει να είχαν χρήση αποθηκευτική, ενώ σε κάθετη διάταξη όσον αφορά το μήκος του δωματίου υπάρχει ένα ακόμη μακρόστενο τυφλό δωμάτιο, που και αυτό καθώς φαίνεται το χρησιμοποιούσαν για τον ίδιο σκοπό (βλ. εικ. 6.7). Στον ανατολικό τοίχο δημιουργούνται δύο εσοχές ενώ το δάπεδο στο σημείο αυτό είναι ψηλότερα σε σχέση με το υπόλοιπο και για την άνοδο σε αυτό το τμήμα της αίθουσας υπάρχουν τέσσερα μεγάλα σκαλοπάτια.

Το λιοτρίβι έχει δύο μεγάλα παράθυρα προς την δύση τα οποία κάποια χρονική στιγμή κλείστηκαν με πέτρες και στη θέση τους σχηματίστηκαν πολεμίστρες, καθώς και ένα ακόμη που βλέπει βόρεια προς το κλιμακοστάσιο (βλ. εικ. 6.8). Αμέσως μετά το λιοτρίβι υπάρχει ένα άλλο δωμάτιο το οποίο δεν επικοινωνεί εσωτερικά με το υπόλοιπο υπόγειο αλλά έχει είσοδο μόνο από την εξωτερική πλευρά του κτιρίου στη δυτική όψη (βλ. σχέδιο 2).

Το δωμάτιο αυτό βρίσκεται κάτω ακριβώς από το δωμάτιο του ισογείου που χωρίστηκε στα δύο με τοίχο, στη νότια άκρη του συγκροτήματος. Η χρήση του δεν έχει εξακριβωθεί.

Στη βόρεια πλευρά του κτίσματος, σε συνέχεια με τη μεγάλη αίθουσα υπάρχει ένας μακρόστενος διάδρομος που καταλήγει σε βράχο και είναι κι αυτός στεγασμένος με θόλο (βλ. σχέδιο 12).

Εικ. 6.0 Το λιοτρίβι.

Εικ. 6.1 Ο μαρμάρινος μύλος.

Εικ. 6.2 Η εσωτερική πηγή στο υπόγειο.

Εικ. 6.3 Το αριστερό τμήμα της πηγής.

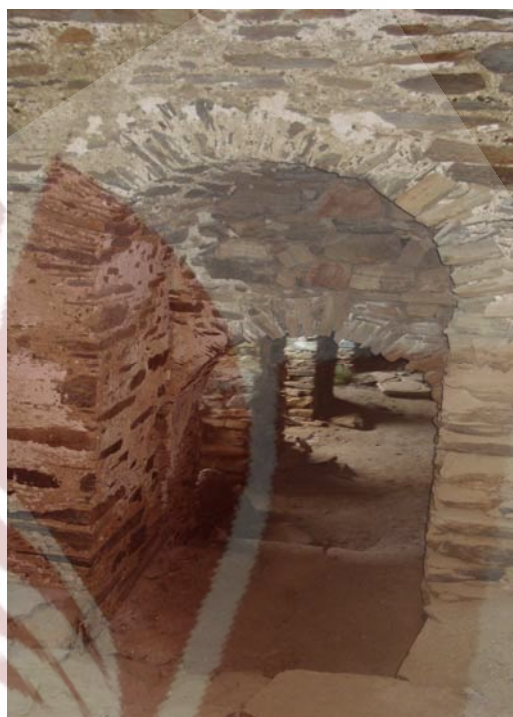

Εικ. 6.4 Το δεξί τμήμα της πηγής.

Εικ. 6.5 Η είσοδος στο λιοτρίβι.

Εικ. 6.6 Η έξοδος από το λιοτρίβι.

Εικ.6.7 Το τυφλό δωμάτιο δίπλα στο λιοτρίβι.

Εικ. 6.8 Τα παράθυρα του ελαιοτριβείου που μετατράπηκαν σε πολεμίστρες.

Στην αριστερή πλευρά του διαδρόμου αυτού υπάρχει ένα μικρό δωματάκι που δημιουργείται στο κενό χώρο κάτω από το κλιμακοστάσιο και έχει μία πολεμίστρα στο δυτικό τοίχο του (βλ. εικ. 6.9). Στην δεξιά πλευρά του διαδρόμου υπάρχει μία είσοδος που οδηγεί σ' ένα μεγάλο χώρο στεγασμένο με θόλο που όπως φαίνεται είχε και αυτός χρήση αποθηκευτική. Η βορεινή του πλευρά αποτελείται από ένα μεγάλο βράχο δεμένο σε κάποια σημεία με την τοιχοποιία, στον οποίο εφάπτονται δύο χτιστές πεζούλες (βλ. εικ. 7.0, 7.1). Ο χώρος αυτός είναι πολύ σκοτεινός καθώς φωτίζεται από ένα πολύ μικρό παραθυράκι που βρίσκεται ψηλά στο δεξιό όπως μπαίνουμε τοίχο (βλ. εικ. 7.2).

Στην μεσοτοιχία που υπάρχει μεταξύ του δωματίου αυτού και του διαδρόμου, που είναι πολύ μεγάλη σε πάχος (1.80 μ.) υπάρχει κοντά στο βράχο, μια τρύπα στην οροφή σαν καμινάδα που δεν μπορέσαμε να καταλάβουμε τον λόγο ύπαρξης ή χρήσης (βλ. εικ. 7.3). Υποθέτουμε ότι η τρύπα αυτή είχε έξοδο κάπου στο ισόγειο του κτιρίου χωρίς όμως να καταφέρουμε να την βρούμε. Πιθανώς να κατέληγε στο μεσαίο δωμάτιο που βρίσκεται στη βορειοανατολική πλευρά του κτίσματος κάτω ακριβώς από την πέτρινη σκάλα, όπου κι εκεί υπάρχει μία τρύπα φραγμένη μικρότερων όμως διαστάσεων.

Όσον αφορά τη χρήση των υπολοίπων χώρων του κτίσματος δεν έχει με βεβαιότητα ερμηνευθεί. Όπως φαίνεται από γραπτές πληροφορίες που έχουν διασωθεί το κτίριο ήταν ξενώνας για τους Ιησουίτες μοναχούς που περιόδευαν στα χωριά για κήρυγμα. Έτσι το κτίριο αυτό είναι κάτι το ιδιαίτερο όσον αφορά τη λειτουργία του, και χρειάζεται πολύ μελέτη και σύγκριση με αντίστοιχα κτίσματα της εποχής αυτής, για να μπορέσει κάποιος με σιγουριά να πεί την ακριβή χρήση του κάθε χώρου (ποιιά δηλαδή από τα δωμάτια χρησιμοποιούντο σαν χώροι φιλοξενίας και ποιιά από τους μόνιμα εγκατεστημένους μοναχούς).

Εικ. 6.9 Ο χώρος κάτω από το κλιμακοστάσιο.

Εικ. 7.0 Ο λαξευμένος βράχος.

Εικ. 7.1 Το άνοιγμα δίπλα στο βράχο.

Εικ. 7.2 Το μισοκλεισμένο παράθυρο που φωτίζει το δωμάτιο.

Εικ. 7.3 Το μυστηριώδες άνοιγμα.

2.3 Περιγραφή παραρτήματος 1

Ακολουθώντας την διαδρομή προς το παλάτι των Ιησουϊτών μοναχών, το πρώτο κτίριο που συναντάει κανείς στα βόρεια του συγκροτήματος είναι ο περιστερώννας (βλ. σχέδιο 1) (βλ. εικ. 7.4). Ο περιστερώννας βρίσκεται σε μεγαλύτερο υψόμετρο, σε σχέση με τα υπόλοιπα κτίσματα του συγκροτήματος (βλ. εικ. 7.5).

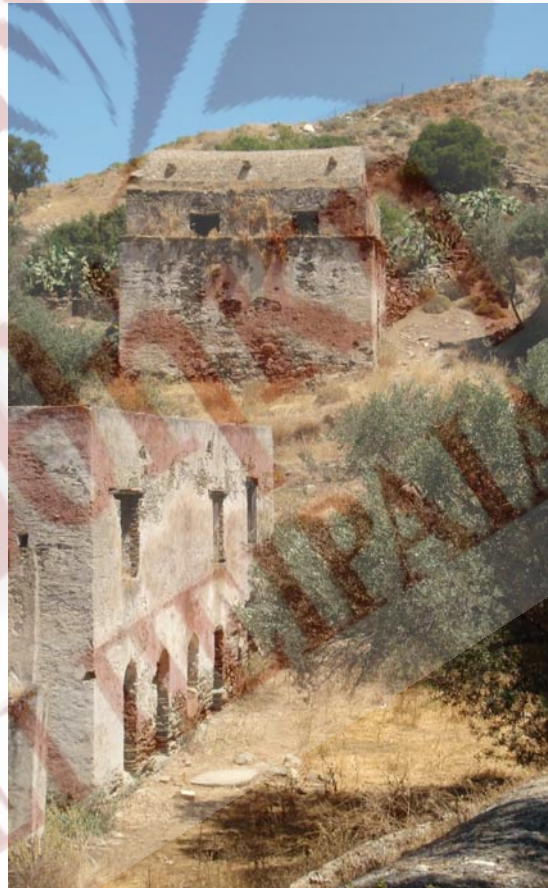
Διασχίζοντας το μονοπάτι για το περιστερώννα, το πρώτο πράγμα που εντυπωσιάζει τον επισκέπτη είναι το σχήμα του που θυμίζει έντονα παρεκκλήσι (βλ.εικ. 7.6). Αναλύοντας την δομή του, αποτελείται από ένα ορθογώνιο, πάνω στο οποίο εδράζεται άλλο ορθογώνιο μικρότερης διάστασης, με δυο ανοίγματα στην νότια όψη και η στέγασή του γίνεται με θόλο (βλ. εικ. 7.7). Δεξιά και αριστερά στο θόλο υπάρχουν μικρά ανοίγματα (βλ. σχέδια 17, 18) (βλ. εικ. 7.8,7.9) για την είσοδο και έξοδο των περιστεριών, καθώς και τρεις προεξοχές κατά μήκος του κελύφους του θόλου (και από τις δύο πλευρές) (βλ. εικ. 8.0.) ή για το στερέωμα του ανθρώπου όταν ανέβαινε επάνω για τυχόν επισκευές στο προστατευτικό επίχρισμα , στο εξωρράχιο του θόλου (βλ. σχέδιο 21).

Στο σημείο όπου τα εξωρράχια εφάπτονται με το κτίριο, έχουμε το σχηματισμό καναλιού για την απορροή των όμβριων υδάτων. Στην ανατολική πλευρά υπάρχει ένα άνοιγμα (βλ. σχέδιο 17) για την είσοδο μας στο κτίριο, ενώ στη δυτική πλευρά έχει διαμορφωθεί ένας επίπεδος χώρος προστατευόμενος ολόγυρα από μια μικρή αναβαθμίδα (βλ. σχέδιο 20).

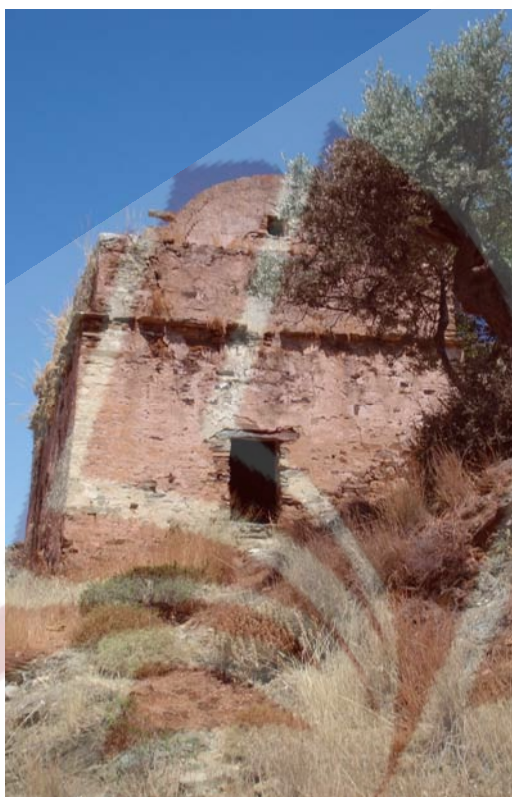
Προχωρώντας στο εσωτερικό συναντάμε μια καμάρα (βόλτο) όπου χωρίζει το δωμάτιο στο κέντρο (βλ. εικ. 8.1), όχι όμως σ' όλο το ύψος του κτιρίου, ενώ στη νότια πλευρά και αντίστοιχα στην ανατολική διαγράφονται δυο μικρές καμάρες σχηματίζοντας εσοχές στο τοίχο (βλ. σχέδιο 15). Περιμετρικά και σε όλο το ύψος όλου του κτιρίου υπάρχουν εσοχές σχήματος τετραγώνου για το κούρνιασμα των περιστεριών (βλ. εικ. 8.2). Το δάπεδο του κτιρίου σχηματίζεται από το διαμορφωμένο έδαφος, οι τοίχοι είναι επιχρισμένοι και σε αρκετά σημεία ρηγματωμένοι, ενώ δεν εντοπίζεται κανένα στοιχείο ξύλινου κουφώματος. Ο περιστερώνας, είναι το μόνο κτίριο που βρίσκεται σε καλύτερη κατάσταση από τα συνοδευτικά κτίρια του συγκροτήματος.

Εικ. 7.4 Η δυτική όψη του παραρτήματος 1.

Εικ. 7.5 Το παράρτημα 1 βρίσκεται στο μεγαλύτερο υψόμετρο.

Εικ. 7.6 Το μονοπάτι που οδηγεί στο παράρτημα 1.

Εικ. 7.7 Η νότια όψη του παραρτήματος 1.

*Εικ. 7.8 Η όψη του παραρτήματος 1
μπαίνοντας από την είσοδο.*

*Εικ. 7.9 Η όψη του παραρτήματος 1
προς την έξοδο.*

Εικ. 8.0 Οι προεξοχές του θόλου.

Εικ. 8.1 Η πέτρινη καμάρα.

Εικ. 8.2 Οι εσοχές για το κούρνισμα των περιστεριών.

2.4 Περιγραφή παραρτήματος 2

Βορειοανατολικά του συγκροτήματος και δεξιά της εισόδου βρίσκεται το παράρτημα 2 (βλ. σχέδιο 1). Το κτίσμα βρίσκεται στο ίδιο υψόμετρο με το κυρίως κτίριο και το παράρτημα 3. Το περίγραμμα του κτιρίου ακολουθεί την ίδια μορφή του παραρτήματος 1 και 3, αφού η στέγαση κι εδώ είναι θολωτή (βλ. εικ. 8.3). Τα εξωρράχια του θόλου στο σημείο που εφάπτονται με το κτίριο σχηματίζουν κανάλι απορροής για την απομάκρυνση των όμβριων υδάτων. Στην πλευρά του κτιρίου, που βλέπει στο νότο υπάρχουν δυο ανοίγματα – πόρτα και παράθυρο (βλ. σχέδιο 27) (βλ. εικ. 8.4 & 8.5). Πάνω από το πρέκι της πόρτας υπάρχει ένα ακόμη άνοιγμα, φεγγίτης, το σχήμα του οποίου διαφέρει από το θολωτό σχήμα του φεγγίτη που συναντάμε στη νότια είσοδο του κυρίως κτιρίου.

Στην ανατολική και δυτική πλευρά συναντάμε κι εκεί ανοίγματα στο ύψος των θόλων, καθώς και χαμηλότερα τα οποία υποθέτουμε ότι είχαν κλειστεί μεταγενέστερα. Ακόμη, στη βορεινή πλευρά, υπάρχουν τρία μικρά ανοίγματα για τον αερισμό του κτιρίου (βλ. σχέδιο 26). Στην πλευρά που βλέπει προς τη δύση, υπάρχει ένας προστατευόμενος χώρος, ο οποίος δεν είναι στεγασμένος, είναι ανεπίχριστος, με άνοιγμα προς το νότο, το οποίο έχει καταρρεύσει σε ύψος ανάλογο με το ύψος του παραρτήματος 2. Ο χώρος αυτός υποθέτουμε ότι κατασκευάστηκε μεταγενέστερα, καθώς είναι εμφανή τα σημεία των αρμών που δεν εφάπτονται με το κτίριο (βλ. εικ. 8.6 και 8.7). Επιπλέον, δεν ταυτίζεται αρχιτεκτονικά και κατασκευαστικά με τις όψεις των όμορων κτιρίων.

Τέλος, εσωτερικά διασχίζοντας περιμετρικά το κτίριο, σ' όλο το μήκος των τοίχων, αναπτύσσονται εσοχές (θυρίδες) οι οποίες χρησίμευαν πιθανόν για αποθηκευτικούς λόγους, ενώ το δάπεδο όπως και στο παράρτημα 1 είναι από χώμα το οποίο έχει διαμορφωθεί κατάλληλα.

Εικ. 8.3 Πλάγια όψη παραρτήματος 2.

Εικ. 8.4 Το δεξί τμήμα του παραρτήματος 2.

Εικ. 8.5 Το αριστερό τμήμα του παραρτήματος 2.

Εικ. 8.6 Το μεταγενέστερο τμήμα δίπλα στο παράρτημα 2.

Εικ. 8.7 Οι φούρνοι στον επιπροσθετο χώρο του παραρτήματος 2.

2.5 Περιγραφή παραρτήματος 3

Νοτιοανατολικά του συγκροτήματος των Καλαμιτσιών και δεξιά της πηγής βρίσκεται το παράρτημα 3 (βλ. σχέδιο 1). Η μορφή των όψεων του κτιρίου ακολουθεί το ίδιο ύφος με τα προηγούμενα κτίσματα (παραρτήματα 1 – 2), με μια μικρή διαφοροποίηση στο σχήμα της κάτοψης (βλ. εικ. 8.8). Η κάτοψη είναι σχήματος μακρόστενου τραπεζίου, με διαφορετικές διαστάσεις σε κάθε πλευρά, διαφοροποιώντας το κτίριο από τα προηγούμενα συμμετρικά κτίσματα (βλ. σχέδιο 28).

Το κτίριο χωρίζεται με δυο τοίχους σε τρία δωμάτια. Το πρώτο δωμάτιο θεωρούμε ότι ήταν μαγειρείο και αυτό αιτιολογείται με την ύπαρξη του πέτρινου τζακιού στο εσωτερικό του (βλ. εικ. 8.9) και από την καμινάδα που διαπερνάει το θολωτό του στέγαστρο (βλ. εικ. 9.0). Από την πλευρά που βλέπει στο βορριά, υπάρχει ένα παράθυρο για τον φωτισμό και τον αερισμό του χώρου (βλ. εικ. 9.1 & 9.2), ενώ από την δυτική πλευρά γίνεται η είσοδος στο δωμάτιο από τον προαύλιο χώρο (βλ. σχέδιο 31). Στο δεύτερο δωμάτιο συναντάμε κι εκεί δυο ανοίγματα από την δυτική πλευρά. Στις πέτρινες μεσοτοιχίες βόρεια και νότια του χώρου υπάρχουν θυρίδες, οι οποίες χρησίμευαν πιθανότατα ως αποθηκευτικοί χώροι (βλ. εικ. 9.3).

Στο τρίτο δωμάτιο η είσοδος στο χώρο γίνεται στην δυτική πλευρά από δυο καμάρες (βόλτα) (βλ. εικ. 9.4 & 9.5). Στο εσωτερικό συναντάμε εσοχές (θυρίδες) περιμετρικά των τοίχων και συμπεραίνουμε ότι ο χώρος αυτός λειτουργούσε ως στάβλος. Αυτό προκύπτει από την μορφή των εισόδων του κτιρίου καθώς και από το σχήμα των εσοχών (ταϊστρες) (βλ. εικ. 9.6 & 9.7).

Στην πλευρά προς την ανατολή, δεν υπάρχουν ανοίγματα, γιατί ο πέτρινος τοίχος που αναπτύσσεται, δημιουργεί τοίχειο για την στήριξη του πρανούς της πλαγιάς.

Η στέγαση και εδώ είναι θολωτή και ακολουθεί το ίδιο ύφος με τα προηγούμενα κτίσματα. Τα εξωρράχια των θόλων στο σημείο που εφάπτονται με το κτίσμα σχηματίζουν κανάλι απορροής υδάτων (βλ. εικ. 9.8). Το δάπεδο σχηματίζεται από το διαμορφωμένο έδαφος. Τέλος, η φθορά του κτιρίου είναι ανάλογη των προηγούμενων κτισμάτων του συγκροτήματος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο κέντρο του προαυλίου χώρου υπάρχει ένα μαρμάρινο τραπέζι ελλειπτικού σχήματος (βλ. εικ. 9.9), πάνω στο οποίο σύμφωνα με την παράδοση υπήρχε πάντα τοποθετημένο από τους μοναχούς ένα πιάτο με λάδι και ψωμί, για τους επισκέπτες του μοναστηριού.

Το θολωτό σχήμα της πηγής εκτείνεται σε μια υπόγεια σήραγγα 10 μέτρων, απ' όπου αναβλύζει το νερό και είναι και αυτό που τροφοδοτεί το ανάκτορο.

Τέλος, σε απόσταση 50 μέτρων, νότια του ανακτόρου, υπήρχε ένας διαμορφωμένος χώρος, όπου οι μοναχοί κάθονταν σε πέτρινα καθίσματα, που είχαν κατασκευάσει (σχήματος πολυθρόνας), ησύχαζαν, συζητούσαν και θαύμαζαν την ομορφιά και την ηρεμία του τοπίου.

Εικ. 8.8 Το παράστημα 3.

Εικ. 8.9 Τα απομεινάρια του τζακιού.

Εικ. 9.0 Η καμινάδα του τζακιού.

Εικ. 9.1 Το παράθυρο από το οποίο φωτιζόταν το πρώτο δωμάτιο του παραρτήματος 3.

Εικ. 9.2 Η θέα από το παράθυρο.

Εικ. 9.3 Οι θυρίδες του δευτέρου δωματίου του παραρτήματος 3.

Εικ. 9.4 Η είσοδος στο τρίτο δωμάτιο του παραρτήματος 3 από τον προαύλιο χώρο.

Εικ. 9.5 Οι καμάρες όπως φαίνονται εσωτερικά.

Εικ. 9.6 Οι εσοχές στο τρίτο δωμάτιο του παραρτήματος 3.

Εικ. 9.7 Η εσωτερική άποψη του τρίτου δωματίου.

Εικ. 9.8 Τα εξωράγια του θόλου.

Εικ. 9.9 Το μαρμάρινο τραπέζι.

2.6 Κατασκευαστική ανάλυση

2.6.1 Η Τοιχοποιΐα

Η κατασκευή των εξωτερικών καθώς και των εσωτερικών τοίχων του κτίσματος έγιναν κατά κύριο λόγο από την ντόπια σχιστόπλακα σε συνδυασμό με κάποιο συνδετικό κονίαμα (βλ. *εικ. 10.0*). Εξαιτίας της βαρείας κατασκευής του δώματος που φορτίζει τους εξωτερικούς τοίχους παρατηρείται αυτή η επικράτηση των πλήρων πάνω στα κενά. Έτσι οι τοίχοι στο χαμηλότερο επίπεδο παρουσιάζουν πολύ μεγάλο πάχος (1.80 μ.) που όσο ανεβαίνουμε ψηλότερα αυτό μειώνεται.

Στο τελείωμα του τοίχου επάνω από το δώμα (όπου δεν χρειάζεται θόλος) υπάρχει στρώση από σχιστόπλακες που προεξέχουν από τον τοίχο προφυλάσσοντας αποτελεσματικά από τα νερά της βροχής.

Τέλος οι τοίχοι είναι επιχρισμένοι τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά.

Εικ. 10.0 Οι σχιστόπλακες ως δομικό υλικό για την κατασκευή της τοιχοποιΐας.

2.6.2 Ο φέρων οργανισμός

Υπάρχουν οι εξής δύο περιπτώσεις κάλυψης των χώρων :

- α) Φέρων οργανισμός θόλος ή
- β) Δώμα με φέροντα οργανισμό ξύλο

α) Φέρων οργανισμός θόλος

Στην πρώτη περίπτωση, που είναι και η συνηθέστερη, ο θόλος κατασκευάζεται από την ντόπια σχιστόπλακα με τη χρήση καλουπιού. Επειδή οι θόλοι μένουν εμφανείς το εξωράχιο τους είναι επιχρισμένο (βλ. *εικ. 10.1 & 10.2*). Όπως παρατηρούμε στο περιστερώνα, έχουν ενσωματωθεί πέτρες που προεξέχουν από το θόλο και σκοπό είχαν το στερέωμα του ανθρώπου που ανέβαινε επάνω για τυχόν επισκευές στο προστατευτικό επίχρισμα (βλ. *σχέδιο 21*).

Εικ. 10.1 Ο τρόπος στήριξης του θόλου.

Εικ. 10.2 Η θολωτή στέγαση του κλιμακοστασίου.

β) Δώμα με ξύλινο φέροντα οργανισμό

Πρώτα φτιάχνεται ένα σύστημα από δοκάρια ξύλινα που πατάνε σε δύο απέναντι τοίχους και τοποθετούνται παράλληλα μεταξύ τους. Οι διατομές τους είναι περίπου 8 x 15 εκ (βλ. *εικ. 10.3*). Όταν το άνοιγμα είναι μεγάλο, τότε αυτό χωρίζεται σε δύο μικρότερα στενόμακρα ορθογώνια τμήματα, με ένα χοντρό δοκάρι το "μεσοδόκι".

Αυτό πατάει στους εξωτερικούς τοίχους και δέχεται κάθετα προς το μήκος του το σύστημα των ξύλινων δοκαριών (βλ. *εικ. 10.4*). Τα δοκάρια μπαίνουν σε μέση απόσταση 30 – 40 εκ. από άξονα σε άξονα ανάλογα με το άνοιγμα που γεφυρώνουν, τη διατομή τους και το βάρος του δώματος (βλ. *Σχ. 1*).

Κάθετα προς τα δοκάρια αυτά στρώνονται καλάμια ή κλαδιά λεπτά πάχους 2 – 5 εκ. πυκνά τοποθετημένα (σε επαφή το ένα με το άλλο) σφιχτοδεμένα μεταξύ τους με βούρλα.

Πάνω σ' αυτό τον πάτο ρίχνουν ένα είδος αγκαθωτού θάμνου για να κλείσουν τις τρύπες ανάμεσα στα καλάμια.

Το τελευταίο στρώμα είναι από ένα ειδικό χώμα 20 – 30 εκ. πάχους από αργλικές γαίες, που κοπανίζεται και κυλιντρώνεται για να αποκτήσει συνοχή και για να γίνει συμπαγές (βλ. *εικ. 10.5 & 10.6*).

Τα δοκάρια με τον καιρό, κάτω από το μεγάλο βάρος του δώματος, κάμπτονται προς τα κάτω (σελώνουν) (βλ. *εικ. 10.7*). Κάποιες φορές σελώνουν κι από ανεπάρκεια της διατομής τους ή όταν τα ξύλα δεν έχουν ξεραθεί καλά.

Η απομάκρυνση του νερού από το δώμα γίνεται με δύο τρείς ή και περισσότερες υδρορροές, ανάλογα με την επιφάνεια του δώματος και το σχήμα του (κάτοψη) (βλ. *εικ. 10.8*).

Οι ρύσεις δεν ακολουθούν μεγαλύτερη κλίση από 2 – 4 % για να μην ξεπλένεται (με τη δύναμη που πέφτει η βροχή) και φεύγει το χώμα ευκολότερα.

Στην περίπτωση όπου έχουμε τη στέγαση ενός μεγάλου χώρου με δύο θόλους (στη μέση υπάρχει βόλτο) βλέπουμε να χρησιμοποιείται το σημείο που τα εξωρράχια τους ενώνονται σαν το κανάλι απομάκρυνσης των νερών της βροχής που καταλήγει σε υδροροή.

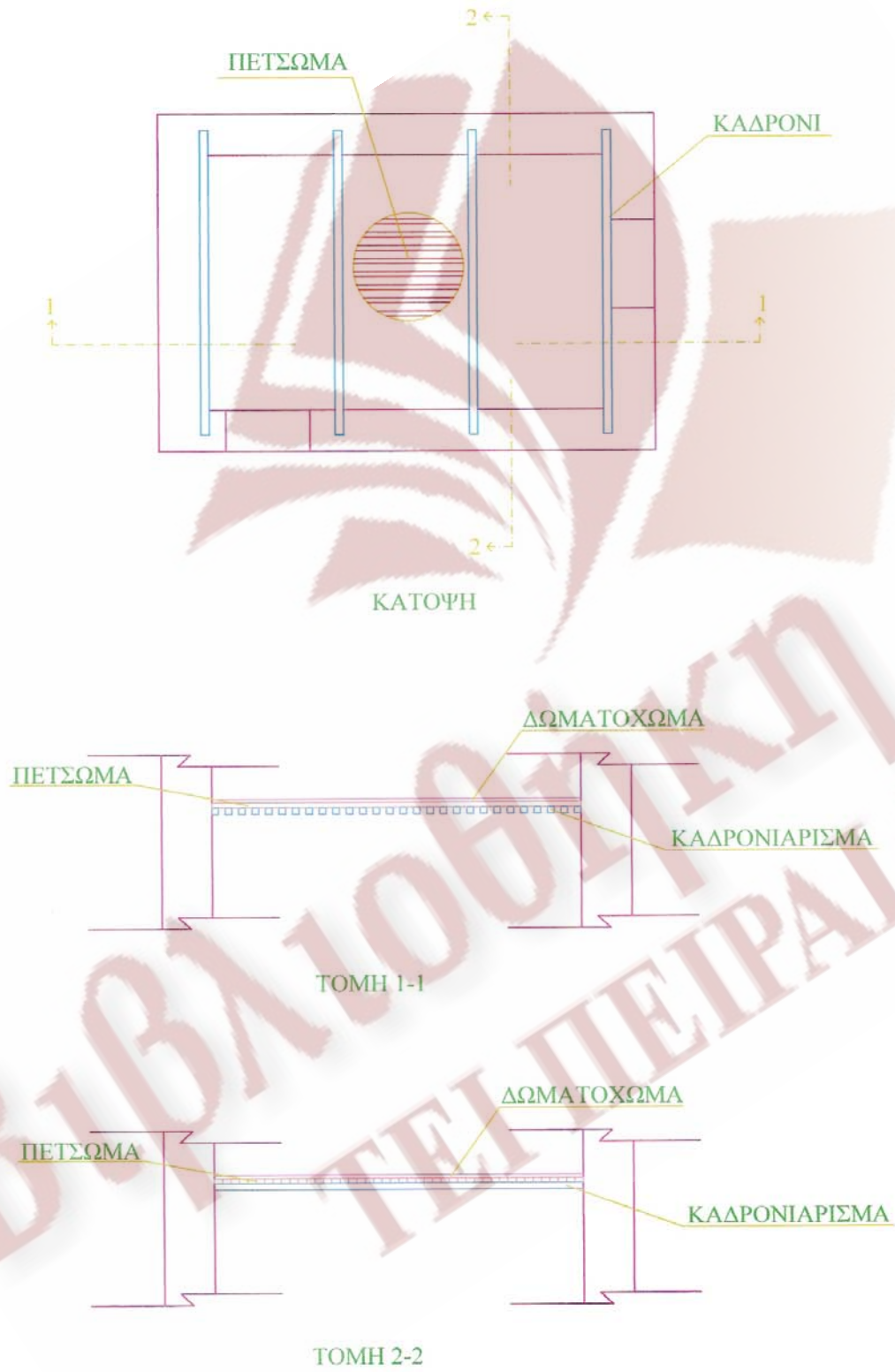

Εικ. 10.3 Ο τρόπος στήριξης της οροφής του δώματος.

Εικ. 10.4 Η στήριξη των ξύλινων δοκαριών.

ΞΥΛΟΤΥΠΟΣ ΟΡΟΦΗΣ

Σχ. 1 Ξυλότυπος οροφής.

Εικ. 10.5 Ότι έχει απομείνει από την οροφή του δώματος.

Εικ. 10.6 Λεπτομέρεια ξυλοτύπου ορόφης.

Εικ. 10.7 Το βέλος κάμψης στην οροφή του δώματος.

Εικ. 10.8 Η υδροροή.

2.6.3 Τα ανοίγματα

Τα ανοίγματα είναι αρκετά μεγάλα και έχουν είτε οριζόντιο πρέκι, είτε τόξο το οποίο φράζεται κάποιες φορές με πέτρινη ή μαρμάρινη πλάκα (βλ. *εικ. 10.9*).

Όταν υπάρχει οριζόντιο πρέκι, αυτό είναι κατασκευασμένο από ξύλα και δέχεται επίχρισμα. (βλ. *εικ. 11.0*).

Εικ. 10.9 Η περίτεχνη κατασκευή τοξοτού παραθύρου.

Εικ. 11.0 Το ξύλινο πρέκι του παραθύρου.

2.6.4 Τα δάπεδα

Στους περισσότερους χώρους τα δάπεδα ήταν χωμάτινα με εξαίρεση τη σάλα που ήταν πλακοστρωμένη με λευκές μαρμάρινες πλάκες κομμένες σε ίσες μεταξύ τους διαστάσεις.

2.7 Μορφολογία όψεων

Η πρώτη εντύπωση όταν αντικρίζει κανείς το συγκρότημα των Καλαμιτσιών είναι δέος. Οι τεράστιοι όγκοι που αναπτύσσονται μπροστά του, η επιφάνεια που καταλαμβάνει, η δομή του, το μεγάλο ύψος, ο τρόπος οχύρωσης, η επιλογή της θέσης και ο τρόπος δόμησης και κατασκευής, αποτελούν στοιχεία που συνθέτουν τον χαρακτηρισμό του συγκροτήματος ως πυργομονάστηρο – ανάκτορο.

Ο παραπάνω χαρακτηρισμός μπορεί ν' αιτιολογηθεί και να προσδιορισθεί, αν αναλύσει κανείς και μελετήσει ξεχωριστά τους δυο όρους. Η λειτουργική διάρθρωση των κατόψεων και η αυστηρή μορφολογία των όψεων αποτελούν αρχιτεκτονικά στοιχεία που αιτιολογούν τους παραπάνω χαρακτηρισμούς.

Αναλύοντας τον όρο «πυργομονάστηρο», τα στοιχεία που εντοπίζουμε είναι αρκετά. Το συγκρότημα αναπτύσσεται σε μια μικρή και καλά προστατευόμενη πλαγιά. Το σημείο οριοθέτησης και κατασκευής του δεν είναι τυχαίο. Η επιλογή της θέσης του ήταν τέτοια, ώστε να προστατεύεται από τις καιρικές συνθήκες και κλιματολογικές (άνεμος, βροχή, υγρασία), να αποτελεί ερμητήριο των ανθρώπων σε περίοδο επιδρομών από τους πειρατές και ησυχαστήριο από τους Ιησουίτες μοναχούς που διημέρευαν την καλοκαιρινή περίοδο.

Το συγκρότημα αναπτύσσεται σε κυκλική μορφή. Κεντρικό άξονα αποτελεί η αυλή (βλ. *εικ. 11.1*). Περιμετρικά οργανώνονται οι χώροι του συγκροτήματος με πρωτεύοντα χώρο το κυρίως κτίριο και δευτερεύοντες τους βοηθητικούς χώρους (παράρτημα 1-2-3). Περιμετρικά αναπτύσσει οχρωματικό χαρακτήρα. Η οχύρωση και η εσωστρέφεια αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά στις όψεις των κτιρίων, γιατί με την ανύψωση πέτρινων τοίχων δεν διασφαλίζουν μόνο αμυντικό χαρακτήρα αλλά προστατεύουν και την ιδιωτική ζωή τους.

Οι όψεις των κτιρίων χαρακτηρίζονται από μεγάλα ύψη, τα οποία αποτελούν στοιχείο οχύρωσης. Εκτός όμως από τα στοιχεία οχύρωσης, εντοπίζουμε και αμυντικά στοιχεία που δεν είναι άλλες από τις λεγόμενες πολεμίστρες και ζεματίστρες (βλ. *εικ. 11.2 & 11.3*). Τις πολεμίστρες εντοπίζουμε στις όψεις των κτιρίων, σε χαμηλά ύψη και αποτελούν μικρές καθ' ύψος τομές διαμορφωμένες κατάλληλα για άμυνα σε περίπτωση επιδρομής. Οι ζεματίστρες βρίσκονται σε μεγαλύτερο ύψος, εκεί που σχηματίζουν τα εξωράχια κανάλι απορροής. Είναι προεξοχές που συναντάμε στην εξωτερική επιφάνεια των τοίχων, κατασκευασμένες από πέτρα, τετραγωνικής διατομής απ' όπου εκτόξευαν "ζεματιστό" νερό στους επιδρομείς (βλ. *εικ. 11.4, 11.5, 11.6*).

Χαρακτηρίζοντας το συγκρότημα ως "ανάκτορο", εντοπίζουμε κατασκευαστικά στοιχεία στο συγκρότημα που αιτιολογούν το παραπάνω χαρακτηρισμό. Οι όγκοι που αναπτύσσονται σε συνδυασμό με την ομοιογένεια των όψεων αποδίδουν συμμετρικό χαρακτήρα (βλ. *εικ. 11.7*). Ενώ στις εξωτερικές όψεις υπάρχει απόλυτη συμμετρία, το ίδιο δεν ακολουθείται και εσωτερικά στη διαμόρφωση των χώρων.

Εικ. 11.1 Ο προαύλιος χώρος, γύρω από τον οποίο αναπτύσσεται το συγκρότημα.

Εικ. 11.2 Όψη ζεματίστρας.

Εικ. 11.3 Οι ζεματίστρες στην νότια όψη του κεντρικού κτιρίου.

Εικ.11.4 Στην κύρια όψη διακρίνουμε ζεματίστρες ορθογωνικής και κοκλικής διατομής.

Εικ.11.5 Στοιχεία αμυντικού χαρακτήρα, η πολεμίστρα και η ζεματίστρα.

Εικ. 11.6 Πλάγια όψη ζεματίστρας.

Εικ. 11.7 Οι όγκοι και τα ανοίγματα σε συμμετρία.

Οι εσωτερικοί χώροι διαμορφώνονται κατάλληλα ανάλογα με την λειτουργική χρήση του κάθε χώρου, πιο συγκεκριμένα η σάλα (βλ. σχέδιο 3) αποτελεί τον κεντρικό χώρο διήμερευσης των χρηστών του συγκροτήματος, δεξιά και αριστερά αναπτύσσονται οι βοηθητικοί χώροι (μαγειρείο, χώροι εργαστηρίων) ενώ οι χώροι ύπνου διαμορφώνονται στον όροφο.

Η θολωτή στέγαση των κτιρίων του συγκροτήματος αποτελεί πρωτοποριακό αρχιτεκτονικό στοιχείο για την εποχή του. Η εξωτερική τους μορφή θυμίζει έντονα παρεκκλησί γεγονός που καθιστά το συγκρότημα διαφορετικό από τα υπόλοιπα κτίσματα των κατοικιών της περιόδου αυτής.

Οι όψεις των κτιρίων περιγράφονται με λιτές γραμμές και συμμετρικούς άξονες μεταξύ των ανοιγμάτων (βλ. εικ. 11.8 & 11.9). Οι πόρτες και τα παράθυρα αναπτύσσονται στον ίδιο οριζόντιο και κατακόρυφο άξονα σε όλα τα επίπεδα (υπόγειο, ισόγειο, όροφος) προσδίδοντας στο κτίριο αυστηρό και επιβλητικό χαρακτήρα. Το τοξωτό σχήμα των ανοιγμάτων των πορτών και των παραθύρων αποτελούν καλαισθητικό αρχιτεκτονικό στοιχείο στις όψεις των κτιρίων, συνδυάζοντας αρμονικά την σύνθεση με την δημιουργία. Οι διαστάσεις των παραθύρων διαφοροποιούνται από επίπεδο σε επίπεδο, χωρίς όμως ν' αλλοιώνεται το αρχικό τους σχήμα. Τα κουφώματα των παραθύρων και των πορτών ήταν κατασκευασμένα από κορμούς κυπαρισσιού, όπως και τα δοκάρια των πατωμάτων, με μεγάλη αντοχή στο πέρασμα του χρόνου. Το σχέδιό τους ήταν απλό και λιτό (βλ. εικ. 12.0). Οι πόρτες ήταν καλά ενισχυμένες και διπλά ανοιγόμενες (δίφυλλες), ενώ τα παράθυρα ήταν ανοιγόμενα εσωτερικά (εξώφυλλα) (βλ. εικ. 12.1).

Εικ. 11.8 Η ανατολική όψη του κεντρικού κτιρίου.

Εικ. 11.9 Η νοτιοδυτική όψη του κεντρικού κτιρίου.

Εικ. 12.0 Λεπτομέρεια πόρτας.

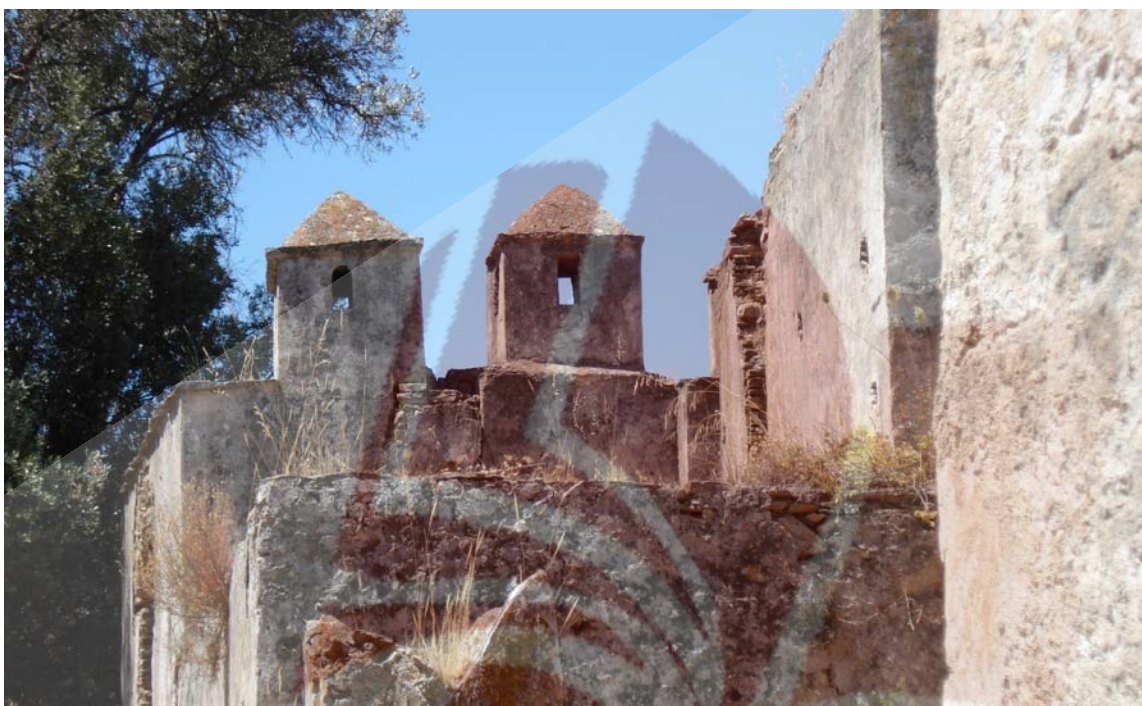

Εικ. 12.1 Λεπτομέρεια από το διπλό άνοιγμα της πόρτας.

Οι τοίχοι τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά ήταν επιχρισμένοι με κονία (μίγμα από αργιλικές γαίες και ασβέστη, υλικά σε αφθονία στην περιοχή) ενώ οι θόλοι ήταν κυλινδρισμένοι με πορσελάνη για καλύτερη μόνωση (βλ. *εικ. 12.2*). Διακοσμητικό στοιχείο στις όψεις των κτιρίων αποτελούν και οι ανάγλυφες υδρορροές που βρίσκονται περιμετρικά των όψεων. Κατασκευασμένες με κονία, τριγωνικής μορφής, σχηματίζουν αυλάκι για την απορροή των όμβριων υδάτων. Επίσης οι δυο καμινάδες, των οποίων η απόληξη είναι σχήματος πυραμίδας, αποτελεί πρωτότυπο σχέδιο για τα κυκλαδίτικα δεδομένα (βλ. *εικ. 12.3, 12.4*).

Εικ. 12.2 Η άποψη του θόλου από το δάμα.

Εικ. 12.3 Απόψη των καμινάδων από το προαύλιο χώρο.

Εικ. 12.4 Λεπτομέρεια των καμινάδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

3.1 Κατάταξη και αξιολόγηση των προβλημάτων

Το συγκρότημα των Καλαμιτσιών αντιμετωπίζει ποικίλα προβλήματα κυρίως λόγω γήρανσης των υλικών και περιβαλλοντικών επιδράσεων (αέρας, βροχή, υγρασία). Αξιοσημείωτη αποτελεί η αλλοίωση της κατασκευής εξαιτίας της ελλιπής συντήρησης (παλάτι των Ιησουιτών, παράρτημα 1,2,3).

Το συγκρότημα των Καλαμιτσιών φαίνεται να παρουσιάζει σοβαρά δομικά προβλήματα. Πρόκειται για ρωγμές και κατάρρευση κάποιων τμημάτων λόγω χαλάρωσης της δομής των λιθοδομών που προκλήθηκε εξαιτίας της γήρανσης των υλικών και της έκθεσής τους στις περιβαλλοντικές συνθήκες. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων κρίνεται άμεση και αναγκαία, προς αποφυγή ολικής κατάρρευσης με την πάροδο του χρόνου. Η θεμελίωση του κτιρίου δεν φαίνεται να έχει υποστεί φθορές πέρα από επιφανειακές φθορές που οφείλονται στην υγρασία. Η ακριβής κατάσταση θα διαπιστωθεί ύστερα από την διενέργεια δοκιμαστικών τομών.

Πιο σοβαρά είναι τα οικοδομικά προβλήματα που παρουσιάζει το κτίριο, στα επιμέρους αρχιτεκτονικά του στοιχεία (τοίχοι, στέγαση, ανοίγματα, δάπεδα κ.α.). Τα προβλήματα αυτά οφείλονται κυρίως στην έκθεση των οικοδομικών στοιχείων στις καιρικές συνθήκες, η οποία σε συνδυασμό με την έλλειψη συντήρησης έχει οδηγήσει στην σημερινή κατάσταση του συγκροτήματος των Καλαμιτσιών. Πιο αναλυτικά, τα οικοδομικά προβλήματα εντοπίζονται κυρίως στην αποσάθρωση σε μεγάλο ποσοστό των εξωτερικών επιχρισμάτων, στην πλήρη καταστροφή των εσωτερικών και εξωτερικών κουφωμάτων, στις ανερχόμενες και κατερχόμενες υγρασίες, στην τοπική καταστροφή της πορσελάνινης επικάλυψης της στέγης, στην καταστροφή των πατωμάτων του ορόφου και του ισογείου, εξαιτίας της εισχώρησης ομβρίων υδάτων από τη στέγη και την καταστροφή του λίθινου κλιμακοστασίου. Ομοίως εσωτερικά τα επιχρίσματα και τα δάπεδα αντιμετωπίζουν σοβαρές αλλοιώσεις και φθορές που προέρχονται από τα προαναφερθέντα αίτια. Τα οικοδομικά προβλήματα συμβάλουν στην επιδείνωση των δομικών προβλημάτων, γι' αυτό και η αντιμετώπισή τους παίζει καθοριστικό ρόλο για τη διάσωση του συγκροτήματος.

Τα αισθητικά προβλήματα του κτιρίου είναι αποτέλεσμα κυρίως των οικοδομικών προβλημάτων. Η σοβαρή αλλοίωση των μορφολογικών στοιχείων των όψεων λόγω της καταστροφής των επιχρισμάτων είναι από τα πιο σοβαρά αισθητικά προβλήματα του συγκροτήματος. Όλα τα παραπάνω έχουν σαν αποτέλεσμα τη μη αναγνωσιμότητα της ιστορικής και καλλιτεχνικής σημασίας του αξιόλογου αυτού συγκροτήματος. Έτσι η ανάδειξή του, με τον εντοπισμό και την επισήμανση των στοιχείων που του προσδίδουν τη σημασία αυτή, είναι αναγκαία.

Τέλος οι φθορές που αναφέρθηκαν πιο πάνω, είναι προφανές ότι δημιουργούν στο συγκρότημα προβλήματα λειτουργικότητας.

3.2 Αναλυτική περιγραφή των προβλημάτων

Το συγκρότημα

- **Θεμέλια**

Στα τμήματα της θεμελίωσης (όπως αυτά που προαναφέρθηκαν στην παράγραφο 3.1.) δεν φαίνεται να υπάρχουν σοβαρά προβλήματα. Ωστόσο η κατάσταση της θεμελίωσης θα διαπιστωθεί ύστερα από τη διενέργεια δοκιμαστικών τομών του εδάφους σε συγκεκριμένα σημεία. Περισσότερο έντονο είναι το πρόβλημα των ανερχόμενων υγρασιών καθώς και η ανάπτυξη φυτών σε επαφή με την θεμελίωση, με αποτέλεσμα να συκρατούν μεγάλες ποσότητες υγρασίας από την αποστράγγιση των ομβρίων υδάτων.

- **Τοίχοι**

α) Λιθοδομές

Οι φέρουσες λιθοδομές παρουσιάζουν ρωγμές που οφείλονται σε μικρομετακινήσεις λόγω σεισμικών επιδράσεων αλλά και σε τοπική αποδιοργάνωση της λιθοδομής λόγω της εισχώρησης υγρασιών και της ανάπτυξης αναρριχόμενων φυτών. Η ακριβή παθολογία θα διαπιστωθεί μετά από διενέργεια διερευνητικών τομών στο επίχρισμα.

- **Τόξα**

Τα τόξα των παραθύρων και των θυρών παρουσιάζουν προβλήματα όπως ρηγματώσεις αλλά και πτώσεις που πιθανόν οφείλονται σε μετακινήσεις της λιθοδομής.

- **Θόλοι**

Οι θόλοι παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα. Τα προβλήματα εντοπίζονται τοπικά με πτώσεις και ρηγματώσεις τμημάτων καθώς και επιφανειακά με φθορές στη πορσελάνινη κυλίνδρωση των θόλων λόγω της ανάπτυξης φυτών και επιφανειακών προϊόντων διάβρωσης και σε μετακινήσεις λίθων .

- **Φέρων οργανισμός στέγης – πατωμάτων**

Ο φέρων οργανισμός της στέγης και των πατωμάτων του ισογείου και του ορόφου του κτιρίου είναι σχεδόν ανύπαρκτος. Το μόνο στοιχείο που υπάρχει είναι η ύπαρξη οπών στους τοίχους όπου εδράζονταν τα ξύλινα δοκάρια και οι ξύλινοι μεσοδοκοί στο βόρειο τμήμα του ορόφου του κτιρίου.

- **Στοιχεία των όψεων**

Τα διακοσμητικά στοιχεία των όψεων είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό κατεστραμμένα λόγω της εισχώρησης κατερχόμενων υγρασιών και την χρόνια έκθεσής τους στις καιρικές συνθήκες (βλ. *εικ. 12.5*).

Εικ. 12.5 Λεπτομέρεια στο επίχρισμα.

- **Ανοίγματα**

Τα επιμέρους οικοδομικά ανοίγματα είναι σε κακή κατάσταση με επιφανειακές φθορές, με έντονες ρηγματώσεις. Παρατηρείται επίσης κατάρρευση πρεκιών και πτώσεις ποδιών των παραθύρων που οφείλονται στην αλλοίωση της επιφάνειας των υλικών λόγω διάβρωσης στην χρόνια έκθεσή τους στις καιρικές συνθήκες και στην έλλειψη συντήρησης.

- **Επιχρίσματα**

Τα εξωτερικά επιχρίσματα έχουν σε ένα μεγάλο ποσοστό καταρρεύσει, ειδικά του υπόγειου κτιρίου, λόγω της χρόνιας διαβροχής της σταδιακής εισχώρησης υγρασιών και την απουσία συντήρησης για μεγάλο χρονικό διάστημα. Τα εσωτερικά επιχρίσματα εμφανίζουν και αυτά έντονες φθορές στα χαμηλότερα μέρη των εξωτερικών τοίχων λόγω των ανερχόμενων υγρασιών.

- **Αρμολογήματα**

Τα αρμολογήματα είναι σε μέτρια κατάσταση με φθορές που οφείλονται στην χρόνια διαβροχή των κονιαμάτων.

- **Κλίμακες**

Η κεντρική κλίμακα που οδηγεί από το ισόγειο στον ημιόροφο και η κλίμακα από το μαγειρείο στον όροφο έχουν καταρρεύσει. Οι υπόλοιπες κλίμακες έχουν υποστεί μεγάλες φθορές όπως ρηγματώσεις στα ύψη των σκαλοπατιών και αποκολλήσεις πατημάτων.

- **Δάπεδα**

Σε όλα τα δάπεδα που έχουν σχηματισθεί από το διαμορφωμένο έδαφος παρατηρούμε περιοδική βλάστηση.

Το δάπεδο της κεντρικής αίθουσας του κτιρίου, το οποίο είναι διαστρωμένο με λευκές μαρμαρίνες πλάκες, έχει υποστεί καταστροφές.

- **Στοιχεία εσωτερικού – Εξοπλισμός**

α) Ερμάρια

Τα ερμάρια που βρίσκονται στο υπόγειο και στο παράρτημα 3, είναι σε μέτρια κατάσταση με επιφανειακές ρωγμές και πτώσεις κονιαμάτων (βλ. εικ. 12.6).

Εικ. 12.6 Άποψη ερμαρίου στον υπόγειο .

β) Ράφια

Τα ράφια που βρίσκονται στο υπόγειο είναι σε μέτρια κατάσταση λόγω χαλάρωσης των λίθων και την παρουσία έντονης υγρασίας.

γ) Τζάκια

Τα τζάκια που βρίσκονται στο παράρτημα 3 καθώς και αυτό που είναι δίπλα στο μαγειρείο έχουν καταρρεύσει. Υπάρχουν μόνο οι καμινάδες τους για να υποδεικνύουν την ύπαρξή τους. Το τζάκι που βρίσκεται στο μαγειρείο είναι σε μέτρια κατάσταση. Εντοπίζουμε έντονες ρηγματώσεις και πτώσεις κονιαμάτων.

δ) Φούρνοι

Οι δυο φούρνοι που βρίσκονται στο παράρτημα 2 είναι σε κακή κατάσταση καθώς το θολωτό σχήμα τους σε μεγάλο ποσοστό έχει καταρρεύσει ενώ εξωτερικά υπάρχει πλήρη αποκόλληση κονιάματος.

- **Περιβάλλον χώρος**

Ο περιβάλλον χώρος αναπτύσσει έντονη βλάστηση φυτών με αποτέλεσμα να οδηγεί στην αποδιοργάνωση της λιθοδομής και να καθιστά δύσκολη την πρόσβαση, στο εσωτερικό του συγκροτήματος (βλ. *εικ. 12.7*).

Εικ. 12.7 Ο περιβάλλον χώρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΡΟΤΑΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

4.1 Γενική αναφορά στην πρόταση

Η πρόταση αναπτύσσεται σε δυο σκέλη:

- Διόρθωση, ανακατασκευή των δομικών προβλημάτων του κτιρίου, τα οποία προέκυψαν από την αποτύπωση και την μελέτη.
- Πρόταση αλλαγής χρήσης για την καλύτερη αξιοποίηση του συγκροτήματος με σκοπό την ανάδειξη της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του.

4.2 Στόχοι της επέμβασης

4.2.1 Αναφορά στα δομικά και αρχιτεκτονικά προβλήματα.

Όπως προέκυψε από την ανάλυση και την διάγνωση τόσο το υπό μελέτη συγκρότημα όσο και το άμεσο περιβάλλον αντιμετωπίζουν ποικίλα και σοβαρά προβλήματα που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση προκειμένου το σημαντικό αυτό συγκρότημα να συντηρηθεί και να αποκατασταθεί. Στόχος της επέμβασης όσον αφορά στα δομικά και αρχιτεκτονικά προβλήματα είναι:

- Η ενίσχυση του φέροντος οργανισμού (τοίχων) όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, για την ανάληψη των νέων φορτίων που προκύπτει από την νέα χρήση.
- Η αντιμετώπιση των οικοδομικών προβλημάτων του κελύφους, προκειμένου να διορθωθούν οι ζημιές που υπάρχουν και να σταματήσει η φθορά που έχει υποστεί.
- Η αισθητική αναβάθμιση του συγκροτήματος, ανακατασκευής όλων των τμημάτων που έχουν υποστεί φθορές σύμφωνα με το αρχιτεκτονικό ύφος του.
- Η χρήση παραδοσιακών τρόπων δομής, παραδοσιακών υλικών καθώς και νέα μέθοδος στήριξης των υπαρχόντων στοιχείων χωρίς όμως να δημιουργηθεί αισθητική και λειτουργική σύγχυση.
- Η αισθητική αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου και η διαμόρφωση του όπου κρίνεται σκόπιμη.

4.2.2 Αναφορά στην εισαγωγή νέας χρήσης στο κτίριο.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων η προτεινόμενη επέμβαση έχει ως σκοπό την συντήρηση και αποκατάσταση του συγκροτήματος σύμφωνα με τις αρχές και τα δεδομένα της σύγχρονης ζωής. Στόχος της επέμβασης με την αλλαγή χρήσης είναι:

- Η ανάδειξη της ιστορικής και αρχιτεκτονικής αξίας του συγκροτήματος.
- Η πολιτιστική και τουριστική προβολή της περιοχής.
- Η πλήρης λειτουργική αξιοποίηση του κτιρίου και νέα ένταξή του στην σύγχρονη ζωή.
- Η διατήρηση της αυθεντικότητας του συγκροτήματος, διαμέσου της διατήρησης και συντήρησης, κατά το δυνατό περισσότερων από τα αυθεντικά του στοιχεία.

4.3 Λειτουργική διάρθρωση

Στη σημερινή εποχή, για να διασωθούν τα μνημεία, πέρα από την αποκατάσταση της ιστορικής και αρχιτεκτονικής τους αξίας, απαιτείται τα κτίρια να έχουν χρηστική αξία και ενεργό ρόλο στον αστικό ιστό.

Το συγκρότημα των Καλαμιτσιών προτείνεται να διαμορφωθεί σε πολιτιστικό κέντρο. Να μετασκευαστεί σ' ένα χώρο ποικίλων κοινωνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Να αποτελεί πόλο έλξης τοπικού και διεθνούς ενδιαφέροντος καθώς και ένα χώρο συγκέντρωσης δραστηριοτήτων πολιτικού – εκπαιδευτικού χαρακτήρα και αναψυχής. Να προσδώσουμε στο χώρο μια χρηστική διάσταση με ήπιες μορφές παρέμβασης και με σεβασμό στη μνήμη και την ιστορικότητα της περιοχής.

Ένα πολιτιστικό κέντρο αποτελεί στοιχείο πολιτισμού, το οποίο διασώζει και προβάλλει την Ελληνική κληρονομιά και την πολιτιστική ταυτότητα του τόπου. Συνδέει τις εποχές με μοναδικό τρόπο, προκαλώντας το ενδιαφέρον του ερευνητή και του επισκέπτη. Αναδεικνύει μια περιοχή κάνοντάς την ευρύτερα γνωστή, αποφέρει κέρδη (με την προσέλκυση τουριστών), δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας (με την πρόσληψη προσωπικού) και μεταλαμπαδεύει γνώσεις της ιστορίας του τόπου (φιλοξενώντας μαθητές και διδάσκοντάς τους την ιστορία του τόπου).

Κατά το παρελθόν έχουν γίνει προσπάθειες από ιδιώτες αλλά και από δημόσιους φορείς για την δομική αποκατάσταση και επαναλειτουργία του συγκροτήματος των Καλαμιτσιών. Είχε προταθεί να γίνει το μεγαλύτερο πολιτιστικό κέντρο των Κυκλάδων. Συγκεκριμένα, η κ. Παπαζώη Ελισάβετ, (επί πρωθυπουργίας Α. Παπανδρέου 1994-1996) η οποία είχε διατελέσει υπουργός Πολιτισμού, είχε ενδιαφερθεί για την αξιοποίηση του συγκροτήματος των Καλαμιτσιών, εγκρίνοντας κάποιο κονδύλι για την δομική αποκατάστασή του, που δεν υλοποιήθηκε ποτέ.

Επιπλέον, τελευταία έχουν γίνει προσπάθειες για να ενταχθεί το συγκρότημα των Καλαμιτσιών, στο πρόγραμμα "Θησέας", που έχει αρχίσει να εφαρμόζεται στους Δήμους,

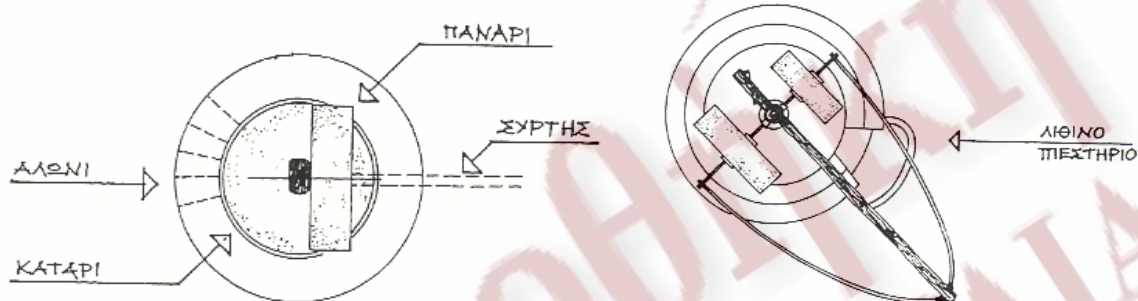
καθώς και στο Δ'ΚΠΣ (Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης), αφού πληρεί τις απαραίτητες προϋποθέσεις.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, στο υπό μελέτη συγκρότημα των Καλαμιτσιών, προτείνεται να γίνει αλλαγή χρήσης, ακολουθώντας το εξής κτιριολογικό πρόγραμμα :

- **Υπόγειο**

Στο υπόγειο θα δημιουργηθεί ένα μουσείο προβιομηχανικού πολιτισμού. " Το μουσείο της ελιάς " έχει ως σκοπό να αναδείξει τον πολιτισμό και την τεχνολογία της ελιάς και της ελαιοπαραγωγής που συνδέεται άρρηκτα με την Ελληνική και την Μεσογειακή ταυτότητα. Συγκεκριμένα στον χώρο 22, θα γίνει αναβίωση του ελαιοτριβείου. Θα τοποθετηθεί ο απαιτούμενος εξοπλισμός όπως, βάση τσιπουριάς, λίθινο πιεστήριο, αλώνι, πανάρι, κατάρι, σύρτης κ.λ.π (βλ. *εικ. 12.8*). Στους χώρους 20 και 21, δεξιά του ελαιοτριβείου θα διαμορφωθούν τουαλέτες (ανδρών – γυναικών) για τους επισκέπτες, σύμφωνα με τον κτιριοδομικό κανονισμό (ΦΕΚ 59/3.2.1989/Δ).

Ο χώρος 25 θα επισκευαστεί σε χώρο όπου, θα παρουσιάζονται οι πρώτες μαρτυρίες για την ελιά στον Ελλαδικό χώρο, η συμβολή της στην οικονομία, ο ρόλος της στη διατροφή, τη φροντίδα του σώματος, τον φωτισμό, ενώ θα γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολική διάσταση που προσλαμβάνει στη θρησκεία, τη μυθολογία, τα ήθη και τα έθιμα.

Εικ. 12.9 Τύποι λίθινων πιεστηρίων.

Η ενότητα θα κλείνει με μια σύντομη παρουσίαση της θέσης της ελιάς στην τέχνη. Ο χώρος 24 θα φωτιστεί κατάλληλα για να διαφάνεται, το νερό που αναβλύζει από την πηγή και η διαδρομή που διαγράφει κατά την απορροή του στη στέρνα. Τέλος, ο χώρος 23 θα διαμορφωθεί κατάλληλα ώστε να γίνεται η παρουσίαση της εξέλιξης της τεχνολογίας παραγωγής του ελαιόλαδου από την αρχαιότητα έως την προβιομηχανική περίοδο.

Μέσα από το μουσείο θα εκτίθεται η τεχνολογία των μεταβυζαντινών μηχανών με έμφαση στην αναπαράσταση των μηχανοκίνητων ελαιοτριβείων σε μεγάλες κινούμενες μακέτες.

Η είσοδος στο υπόγειο θα γίνεται εσωτερικά από το κλιμακοστάσιο (χώρος 8) ή εξωτερικά με κεκλιμένο επίπεδο (ράμπα), κατασκευασμένη κατάλληλα σύμφωνα με τον Γ.Ο.Κ(Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό)(άρθρο 14) που ισχύει για άτομα με κινητικές δυσκολίες.

- **Ισόγειο**

Η είσοδος μας στο ισόγειο γίνεται από την κεντρική θύρα στο χώρο 7. Ο χώρος 7 θα αποτελέσει την αίθουσα πολλαπλών εκδηλώσεων. Στο χώρο αυτό, θα λαμβάνουν χώρα εκπαιδευτικές και επιστημονικές εκδηλώσεις, οι οποίες θα πλαισιώνονται από την οργάνωση ποικίλων πολιτιστικών γεγονότων.

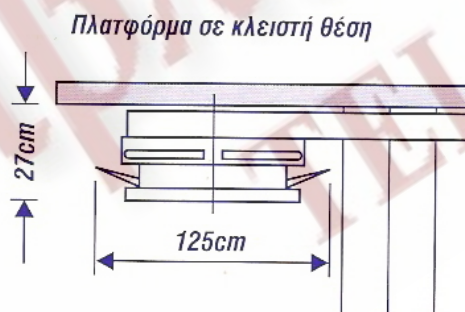
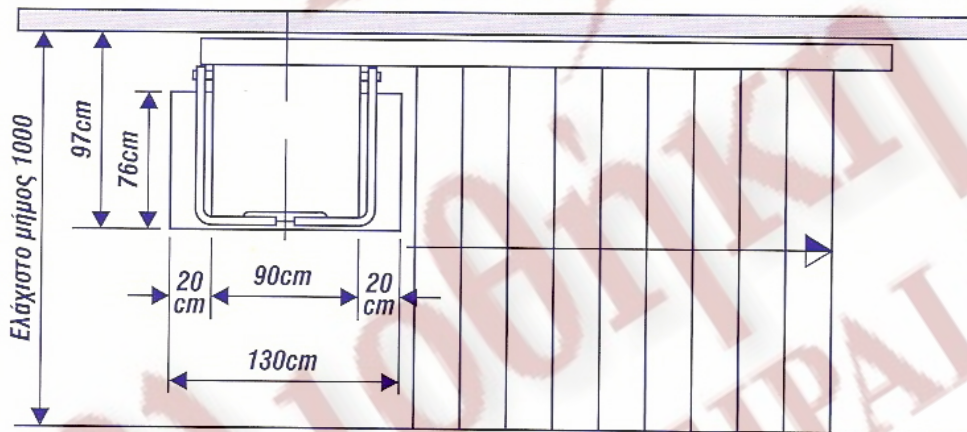
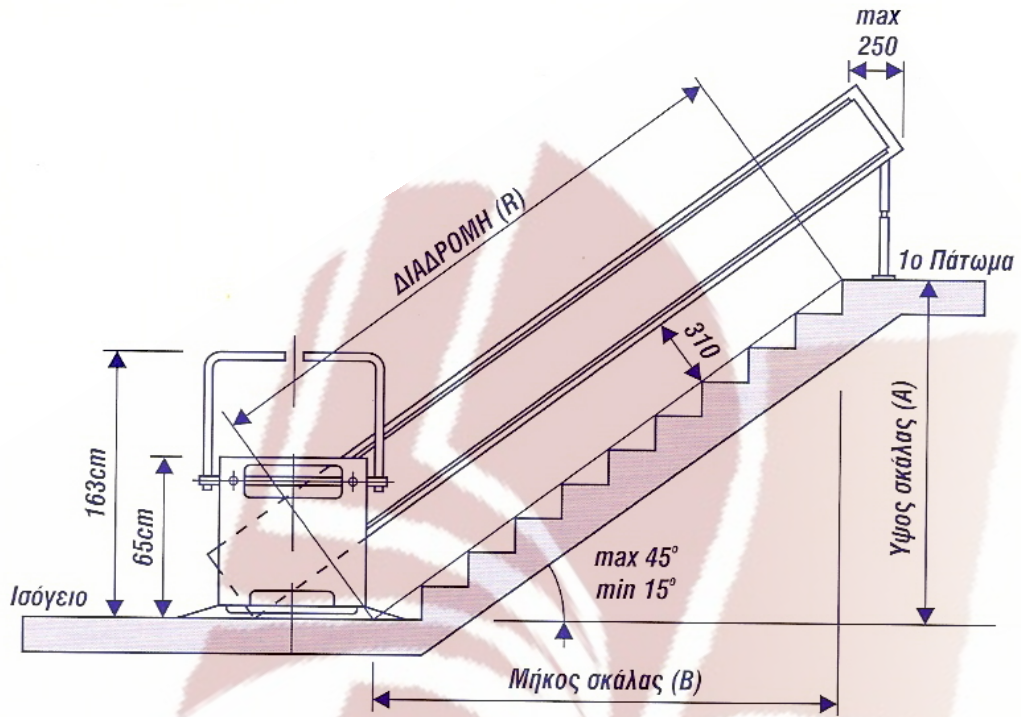
Στους χώρους 3 και 4, θα κατασκευαστούν τουαλέτες (ανδρών –γυναικών). Στους χώρους 5 και 6 θα γίνουν τουαλέτες για άτομα με κινητικές δυσκολίες, σύμφωνα με τον κτιριοδομικό κανονισμό (ΦΕΚ 59/3.2.1989Δ).

Στο χώρο 1, θα υπάρχουν χρηστικά είδη οικοσκευής, καθώς η ύπαρξη του φούρνου συνδέεται άμεσα μ' αυτά, αναβιώνοντας τον χώρο του μαγειριού (βλ. *εικ. 13.0*). Ο χώρος 2, θα αποτελεί πωλητήριο αναμνηστικών προϊόντων, δίνοντας στον επισκέπτη την ευκαιρία να κρατήσει στη μνήμη του την επίσκεψή του στο συγκρότημα.

Εικ. 13.0 Είδη οικοσκευής.

Η κλίμακα που βρίσκεται στον χώρο 2 και στο χώρο 12 θα διαμορφωθεί κατάλληλα για να γίνει τοποθέτηση αναβατορίου (βλ. Σχ. 2). Η τοποθέτηση του αναβατορίου, γίνεται σύμφωνα με τον Γ.Ο.Κ. (άρθρο 29), με σκοπό οι χώροι του α' ορόφου να γίνουν προσβάσιμοι και στους επισκέπτες με κινητικές δυσκολίες. Η είσοδος στο υπόγειο των ατόμων με κινητικές δυσκολίες εξασφαλίζεται με το εξωτερικό κεκλιμένο επίπεδο (ράμπα) που η κλίση της δεν θα ξεπερνά το 6% και θα είναι κατασκευασμένη σύμφωνα με το Γ.Ο.Κ. (άρθρο 14).

Σχ. 2 Κάτοψη και τομή αναβατορίου.

Ο χώρος 9 προτείνεται να διαμορφωθεί σε αίθουσα παραδοσιακής ενδυμασίας. Περιμετρικά της αίθουσας βρίσκονται εσοχές, στις οποίες θα εκτεθούν φορεσιές (βλ. *εικ. 13.1, 13.2, 13.3, 13.4, 13.5*).

Ο χώρος 10 θα χρησιμοποιηθεί ως αποθηκευτικός χώρος του κτιρίου. Περιμετρικά του χώρου θα υπάρχουν ράφια για την αποθήκευση των αντικειμένων. Τέλος ο χώρος 11 και ο χώρος 12 θα λειτουργήσουν ως χώροι εκμάθησης παραδοσιακών χορών, διατηρώντας έτσι δυνατό το αίσθημα της παράδοσης.

Εικ. 13.1 Γυναικεία και παιδική ενδυμασία της εποχής.

Εικ. 13.2 Ανδρική ενδυμασία της εποχής.

Εικ. 13.3 Επίσημη ενδυμασία.

Εικ. 13.4 Καθημερινή ενδυμασία.

Εικ. 13.5 Γκραβούρα γυναικείας ενδυμασίας.

- Όροφος

Κατά την άνοδο στον όροφο στο νότιο τμήμα του κτιρίου ο πρώτος χώρος που συναντάμε είναι ο χώρος 13. Ο χώρος αυτός προτείνεται για αίθουσα ειδών λαϊκής τέχνης, όπου θα φιλοξενήσει στοιχεία οικοτεχνίας όπως αργαλειός, υφαντά, καθώς και στοιχεία επίπλωσης και ρουχισμού ενός υπνοδωματίου δηλαδή κρεβάτι, κασέλες, κομμός, μπαούλα, ντουλάπες, σεντόνια, πετσέτες κ.λπ. (βλ. *εικ. 13.6 & 13.7*).

Εικ. 13.6 Αργαλειός

Εικ. 13.7 Ο χώρος που θα φιλοξενήσει είδη οικοτεχνίας.

Στην αίθουσα 15 θα προβάλλεται το παραδοσιακό επάγγελμα του καμινatóρου. Σε βιτρίνες θα παρουσιάζονται διάφορα από τα εργαλεία του (αξίνες, μακάπι, ματσακουπί, διχάλες, φτυάρια).

Στην αίθουσα 14 θα φιλοξενείται αναπαράσταση του επαγγέλματος του γεωργού – κτηνοτρόφου, εκθέτοντας σε προθήκες κάποια από τα εργαλεία τους, (άροτρο, δρεπάνια, φτυάρια, σύνεργα κ.λπ.).

Κατά την άνοδό μας στο βόρειο τμήμα του ορόφου ο χώρος που συναντάμε στα αριστερά μας είναι ο χώρος 16. Ο χώρος 16 θα προσφέρει στον επισκέπτη ιστορικά στοιχεία για την ζωή και το έργο του ιδρυτή του συγκροτήματος, Robert Saulger. Η αίθουσα αυτή θα παρέχει εικονική περιήγηση στον επισκέπτη, αναπαριστώντας τις δραστηριότητες που λάμβαναν χώρα την εποχή που λειτουργούσε το συγκρότημα.

Ο χώρος 19 θα διαμορφωθεί σε βιβλιοθήκη. Περιμετρικά των τοίχων θα τοποθετηθούν ξύλινα ράφια που θα περιέχουν βιβλία, προσφέροντας πληροφορίες σ' αυτούς που θέλουν να διευρύνουν τις γνώσεις τους · στο κέντρο θα υπάρχουν δύο υπολογιστές αναζήτησης της διατιθέμενης βιβλιογραφίας του αρχείου της βιβλιοθήκης.

Στο χώρο 18 θα κατασκευαστούν δύο τουαλέτες (ανδρών – γυναικών) για την εξυπηρέτηση των αναγκών των επισκεπτών.

Τέλος, στο χώρο 17 θα δημιουργηθεί αναγνωστήριο. Θα είναι εξοπλισμένο με γραφεία και καρέκλες που θα διευκολύνουν την μελέτη των επισκεπτών της βιβλιοθήκης.

- **Παράρτημα 1**

Στο χώρο 26 θα γίνει η αναβίωση του περιστερώνα. Θα τοποθετηθούν κεραμικά περιστέρια σε διάφορες οπές των τοίχων καθώς και κεραμικά σκεύη που χρησιμοποιούνταν για την τροφή τους (ταΐστρες).

- **Παράρτημα 2**

Το παράρτημα 2 θα λειτουργήσει ως αναψυκτήριο. Συγκεκριμένα, ο χώρος 28 θα αποτελεί την αίθουσα συνεστίασης των επισκεπτών, η οποία θα είναι εξοπλισμένη με ξύλινα παραδοσιακά τραπέζια και καρέκλες. Ο χώρος 28 θα διαμορφωθεί σε τουαλέτες (αδρών – γυναικών). Τέλος ο χώρος 30 θα αποτελέσει την κουζίνα του αναψυκτηρίου και ο χώρος 29 θα χρησιμοποιηθεί ως αποθηκευτικός χώρος του αναψυκτηρίου.

- **Παράρτημα 3**

Ο χώρος 31 θα λειτουργήσει ως γραμματεία του συγκροτήματος. Η γραμματεία θα είναι εξοπλισμένη με όλα τα σύγχρονα μέσα τεχνολογίας (touch screen, cd-rom, video), παρέχοντας στον επισκέπτη όλες τις πληροφορίες που χρειάζεται κατά την περιήγησή τους στο συγκρότημα.

Ο χώρος 32 και ο χώρος 33 θα αποτελέσει περιοδικό εκθεσιακό χώρο. Στους χώρους αυτούς θα υπάρχει η δυνατότητα να εκθέτουν καλλιτέχνες τα έργα τους, προσδίδοντας στο χώρο καλλιτεχνική αξία.

- **Περιβάλλοντας χώρος**

Ο περιβάλλοντας χώρος του συγκροτήματος θα διαμορφωθεί έτσι ώστε να είναι προσβάσιμος και σε άτομα με κινητικές δυσκολίες. Θα κατασκευασθεί κεκλιμένο επίπεδο (ράμπας) στην είσοδο του συγκροτήματος που η κλίση του δεν θα ξεπερνάει το 6%, με πλάτος 1.5 μ. σύμφωνα με τον Γ.Ο.Κ. (άρθρο 14).

Επιπλέον θα δημιουργηθούν λιθόστρωτα μονοπάτια, με κλίση λιγότερη του 5%, που θα διευκολύνουν την περιήγηση των επισκεπτών στο συγκρότημα. Τέλος θα κατασκευασθεί υπαίθριος χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων (20 θέσεων) για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών του συγκροτήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΠΡΟΤΑΣΗ ΔΟΜΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

5.1 Γενική αναφορά στην πρόταση

Από την ανάλυση και την διάγνωση που προηγήθηκε, διαπιστώθηκε ότι το συγκρότημα αντιμετωπίζει ποικίλα και σοβαρά προβλήματα. Αυτά τα προβλήματα χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης, προκειμένου το κτίριο να συντηρηθεί και να αποκατασταθεί, κατά τρόπο ανάλογο με την ιστορική αξία του.

Η αποκατάσταση έχει ως στόχο την αντιμετώπιση και την επισκευή των δομικών προβλημάτων προκειμένου να σταματήσουν οι φθορές. Με την αποκατάσταση θα επιτευχθεί, η ανάδειξη της αρχιτεκτονικής αξίας του συγκροτήματος, η αισθητική αναβάθμιση του περιβάλλοντος χώρου και η λειτουργική αξιοποίηση του.

5.2 Αναφορά στη δομική αποκατάσταση

Τα δομικά προβλήματα που εμφανίζονται και οι ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιηθούν για την δομική αποκατάσταση, είναι κοινές και αφορούν όλα τα κτίσματα του συγκροτήματος (κυρίως κτίριο, παράρτημα 1,2,3). Για την υλοποίηση των παραπάνω, παραθέτουμε την εξής πρόταση :

- **Θεμέλια**

Αρχικά, θα πραγματοποιηθούν δοκιμαστικές τομές στο έδαφος σε συγκεκριμένα τμήματα της θεμελίωσης, προκειμένου να εντοπιστούν τα προβλήματα. Θα γίνει ενίσχυση στα τμήματα που έχουν έντονο πρόβλημα με την βοήθεια τσιμεντοενέσεων, για την αντιμετώπιση των στατικών προβλημάτων της θεμελίωσης.

Θα αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των ανερχόμενων υγρασιών, επικαλύπτοντας τα θεμέλια με μονωτικό υλικό, όπως πίσσα, αποστραγγιστική μεμβράνη, ισχυρή τσιμεντοκονία και επιπλέον θα κατασκευαστεί αποστραγγιστική τάφρος.

- **Τοίχοι**

Στις φέρουσες λιθοδομές που παρουσιάζουν ρωγμές, θα διαπιστωθεί η ακριβής παθολογία, μετά από διενέργεια διερευνητικών τομών στο επίχρισμα. Θα γίνει συναρμολόγηση των λιθοδομών που έχουν υποστεί κατάρρευση και αντικατάσταση των τμημάτων αυτών που έχουν φθαρεί. Στη συνέχεια, θα πραγματοποιηθεί αρμολόγηση στις λιθοδομές με ισχυρό κονίαμα, για την μεταξύ τους συγκόλληση.

- **Τόξα**

Τα τόξα των παραθύρων και των θυρών που παρουσιάζουν ρηγματώσεις, θα διερευνηθούν κάνοντας τομές στο επίχρισμα, προκειμένου να εντοπιστούν οι φθορές που έχουν υποστεί. Στη συνέχεια, θα γίνει επισκευή των τμημάτων που έχουν καταρρεύσει καθώς και αρμολόγηση των τμημάτων που έχουν ρηγματωθεί.

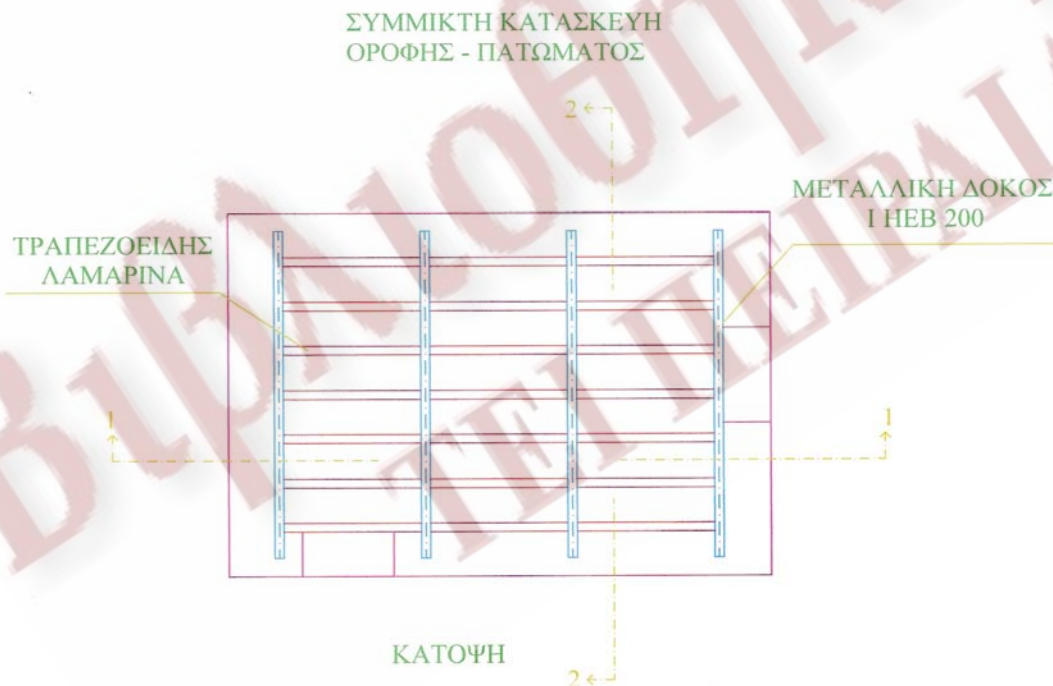
- **Θόλοι**

Ο εντοπισμός των προβλημάτων που παρουσιάζουν οι θόλοι, θα γίνει με την βοήθεια διερευνητικών τομών. Θα ενισχυθούν όπου χρειάζεται από στατικής άποψης, με την βοήθεια τσιμεντοενέσεων. Θα γίνει επισκευή των τμημάτων της πορσελάνης επιφάνειας των θόλων με νέα πορσελάνη.

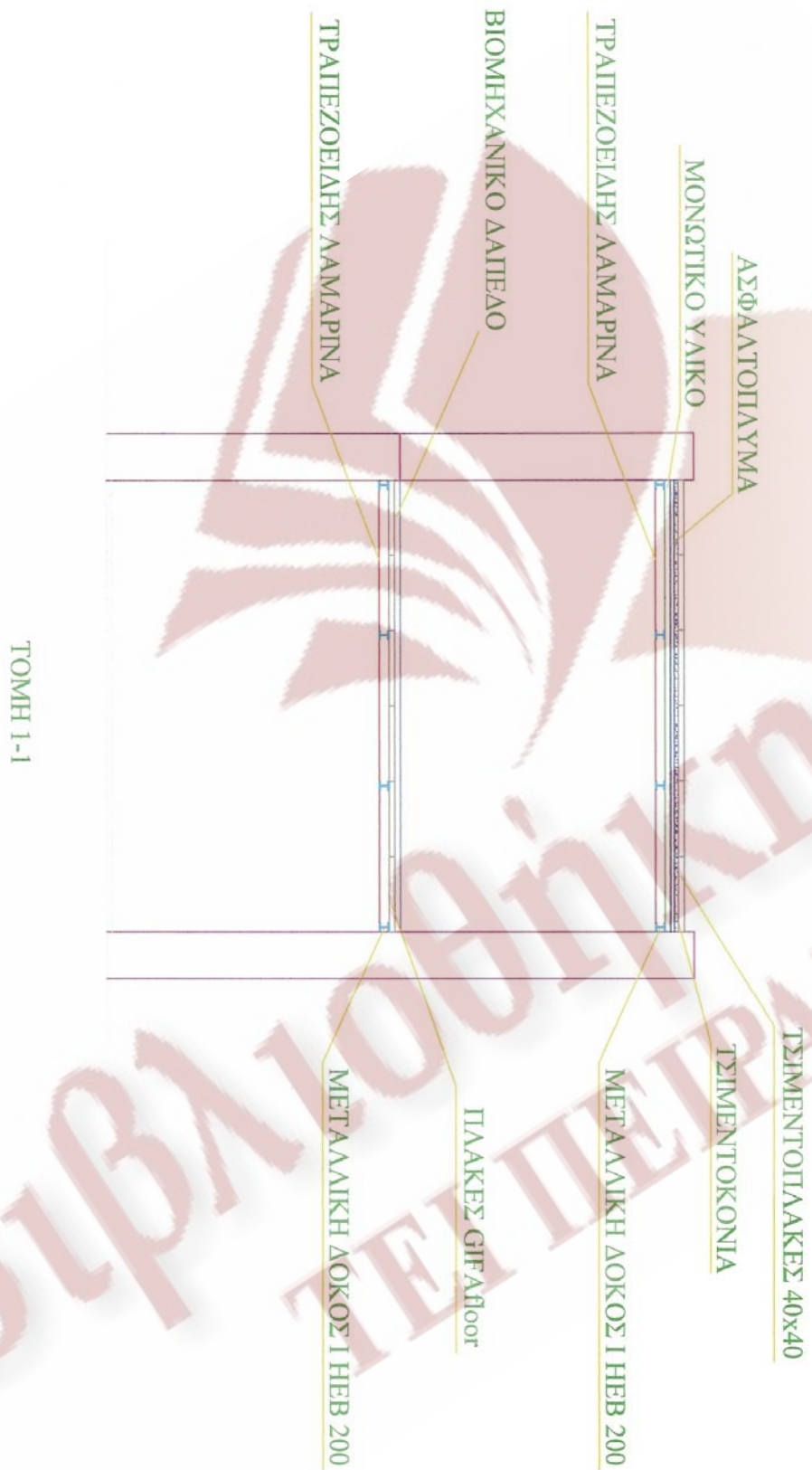
- **Φέρων οργανισμός πατώματος**

Ο φέρων οργανισμός των πατωμάτων του ορόφου (χώροι 13,14,15,16,17,18,19) θα κατασκευαστεί σύμμικτη κατασκευή. Πρόκειται για μια σύγχρονη κατασκευή συστήματος δαπέδου, που συνδυάζεται με τους μέχρι πριν από λίγο τρόπους εφαρμογής της σύμμικτης κατασκευής.

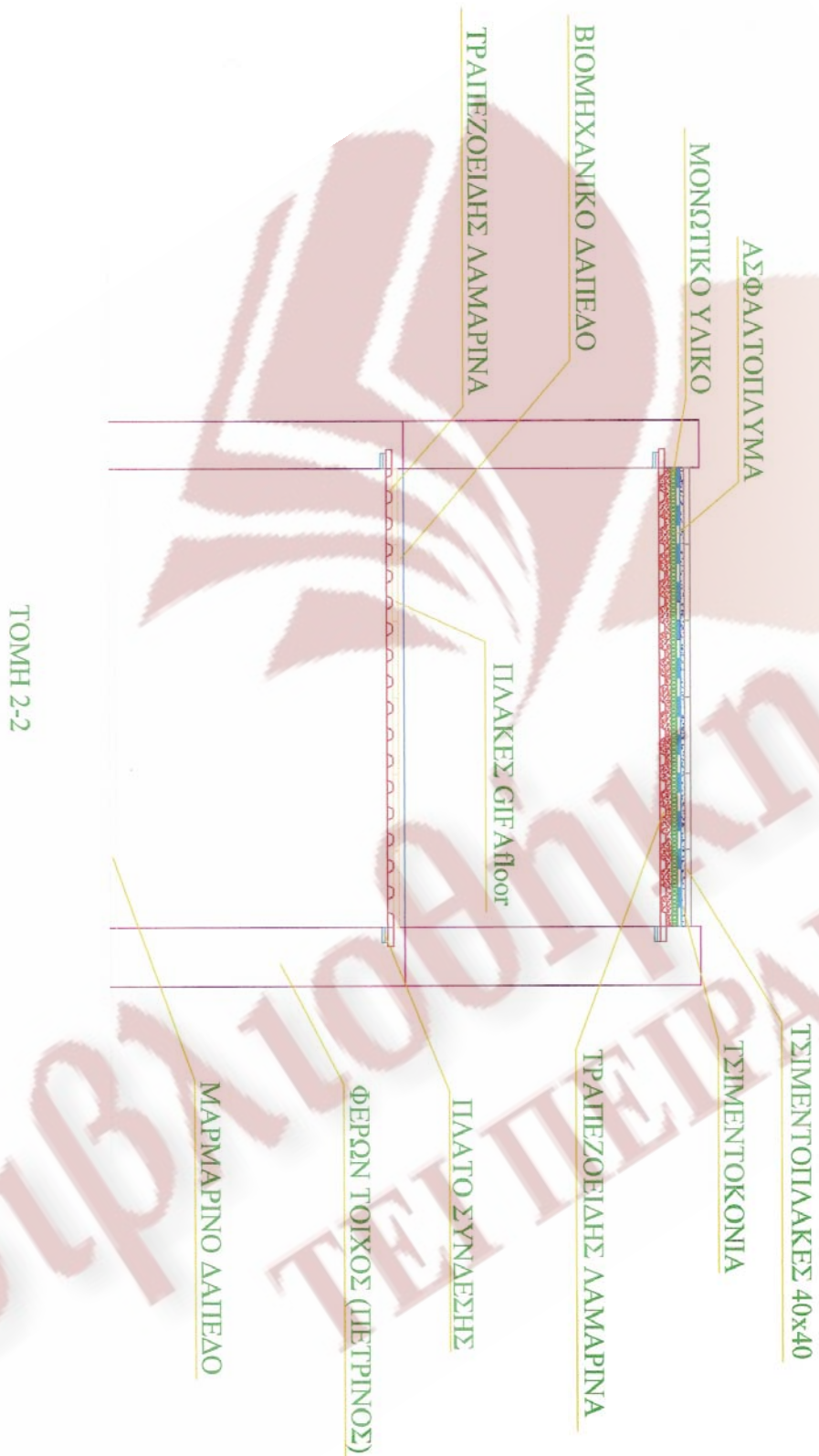
Η "ξηρή σκυροδέτηση" όπως ονομάζεται, είναι μια κατασκευή κατά την οποία πάνω στις μεταλλικούς δοκούς, οι οποίες στηρίζονται στους λίθινους τοίχους πλήρωσης, τοποθετούνται πλάκες σκυροδέματος. Οι πλάκες αυτές, έχουν κλιμακούμενες διαστάσεις, οι οποίες εξαρτώνται από την εκάστοτε χρήση του χώρου που εφαρμόζονται (βλ. Σχ. 3, 4 & 5).

Σχ. 3 Σύμμικτη κατασκευή οροφής – πατώματος.

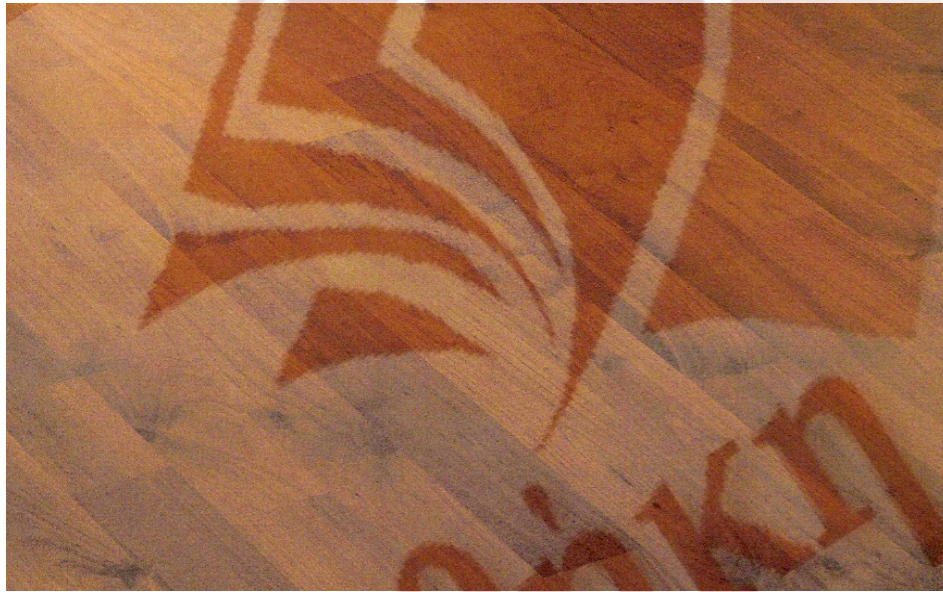
Σχ. 4 Τομή 1-1 σύμμικτης κατασκευής.

Σχ. 5 Τόμη 2-2 σύμμικτης κατασκευής.

Στην προκείμενη περίπτωση, πρόκειται για χώρους συνάθροισης κοινού, όπου το απαιτούμενο πάχος είναι 28 χιλιοστά και το φορτίο αντοχής τους είναι τα 4 Kn/m^2 . Η στήριξη των πλακών γίνεται πάνω σε μεταλλικές δοκούς FHB 28, οι οποίες στηρίζονται σ' ένα ειδικό πλατό.

Οι πλάκες αυτές αποτελούν πυράντοχο υλικό σύμφωνα με τον Κανονισμό Πυροπροστασίας Κτιρίων (άρθρο 7). Η πλευρά που θα αποτελεί το πάτωμα θα επενδυθεί με βιομηχανικό δάπεδο, της μορφής ξύλινου παρκέ, ενώ η πλευρά που θα αποτελεί την οροφή, θα επενδυθεί με ξύλινες σανίδες και δοκάρια, τα οποία θα στηρίζονται με μπουλόνια από τις μεταλλικούς δοκούς (βλ. *εικ. 13.8*).

Εικ. 13.8 Το βιομηχανικό δάπεδο που θα χρησιμοποιήθει.

- **Φέρων οργανισμός δώματος**

Ο φέρων οργανισμός του δώματος του ορόφου (χώροι 13,14,15,16,17,18,19) θα κατασκευαστεί με σύμμικτη κατασκευή. Πρόκειται για κατασκευή, με μεταλλικά δοκάρια (στηριζόμενα στο λίθινο φέροντα τοίχο) πάνω στα οποία εδράζεται μεταλλική λαμαρίνα. Η λαμαρίνα είναι τραπεζοειδούς διατομής, στραντζαριστή, πάχους 1.25 mm και συγκοιείται με ηλεκτροκόλληση.

Στη συνέχεια, πάνω σε αυτή γίνεται σκυροδέτηση με άοπλο σκυρόδεμα (η λαμαρίνα αντικαθιστά τον οπλισμό). Η εξωτερική πλευρά του δώματος θα μονωθεί με κατάλληλα υλικά (πολυουρεθάνη, τσιμεντόπλακες) ενώ η εσωτερική θα επενδυθεί με ξύλινες σανίδες και δοκούς, οι οποίες θα στηρίζονται με μπουλόνια από τις μεταλλικές δοκούς.

- **Ανοίγματα**

Σ' όλα τα ανοίγματα των θυρών και των παραθύρων, θα γίνει αντικατάσταση των ξύλινων πρεκιών που έχουν φθαρεί από το χρόνο. Η αντικατάσταση θα γίνει με προκατασκευασμένα πρέκια από σκυρόδεμα και εξωτερικά θα επενδυθούν με ξύλο. Στο ύψος των ποδιών των παραθύρων, θα τοποθετηθούν πλάκες από μάρμαρο Νάξου, το οποίο υπάρχει σε αφθονία στην περιοχή.

- **Επιχρίσματα**

Όλα τα επιχρίσματα (εσωτερικά και εξωτερικά) των κτιρίων του συγκροτήματος θα αντικατασταθούν με νέα. Η αντικατάστασή τους θα γίνει με την απομάκρυνση του υπάρχοντος κονιάματος, τον καλό καθαρισμό της εκτειθέμενης επιφάνειας (πλύσιμο με νερό υπό πίεση), την αρμολόγηση της λιθοδομής και την επίχρισή της με νέα ισχυρή τσιμεντοκονία.

- **Κουφώματα**

Όλα τα κουφώματα που θα τοποθετηθούν στο συγκρότημα θα είναι κατασκευασμένα από αλουμίνιο. Η εξωτερική τους όψη θα έχει το χρώμα του ξύλου και θα ακολουθεί το ύφος του κτιρίου (βλ. *εικ. 13.9 & 14.0*). Για την εξασφάλιση θερμομόνωσης και ηχομόνωσης, τα παράθυρα θα αποτελούνται από διπλούς υαλοπίνακες.

Εικ. 13.9 Το κούφωμα που θα τοποθετηθεί στα τοξωτά παραθυρά.

Εικ. 14.0 Το κούφωμα που θα τοποθετηθεί στις θύρες.

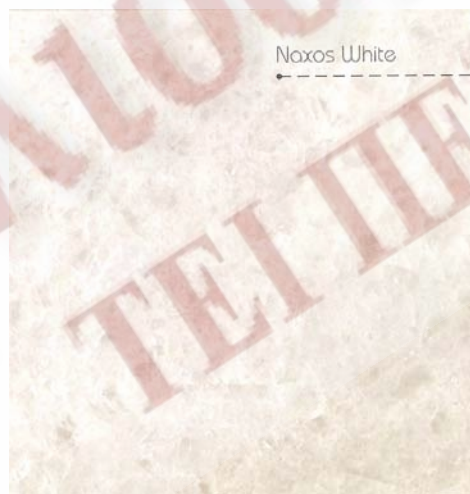
Θα έχουν ανάκλιση και θα είναι πυράντοχα με δείκτη πυραντίστασης μεγαλύτερο των 60 λεπτών, σύμφωνα με τον Κτιριοδομικό Κανονισμό (άρθρο 12). Η εσωτερικότητα του χώρου θα προστατεύεται με οριζόντιες ξύλινες περσίδες (στόρια), οι οποίες θα τοποθετηθούν στα παράθυρα προσφέροντας ζεστασιά στο χώρο (βλ. *εικ. 14.1*).

Εικ. 14.1 Τα ξύλινα στόρια.

- **Δάπεδα**

Τα δάπεδα όλων των χώρων του συγκροτήματος, θα είναι κατασκευασμένα από μάρμαρο Νάξου, το οποίο υπάρχει σε αφθονία στην περιοχή. Τα μάρμαρα θα είναι χρώματος λευκού, κομμένα σε πλάκες διαστάσεων 40x40 και πάχους 20 χιλιοστών, με γυαλισμένη την εκτεθειμένη τους επιφάνεια (βλ. *εικ. 14.2*).

Εικ. 14.2 Δείγμα του Ναξιώτικου μαρμάρου.

- **Κλίμακες**

Οι κλίμακες θα επισκευαστούν έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η άνετη κυκλοφορία των ατόμων και η μεταφορά αντικειμένων σε κανονικές συνθήκες λειτουργίας, καθώς και η ασφαλή διαφυγή των ατόμων σε περίπτωση κινδύνου. Οι κλίμακες του κτιρίου πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει ο Κτιριοδομικός Κανονισμός (άρθρο 13), (πλάτος τουλάχιστον 90 εκατοστά, πάτημα 23 εκατοστά και ρίχτι 23 εκατοστά). Τέλος οι κλίμακες θα επενδυθούν με μαρμάρινες πλάκες.

- **Στέγαστρα (Πέργολες)**

Θα κατασκευαστούν δυο ξύλινα στέγαστρα μπροστά στην είσοδο του χώρου 7 και του χώρου 23. Η ξύλινη κατασκευή θα αναβιώσει την στέγαση που υπήρχε κάποτε.

- **Κεκλιμένα επίπεδα**

Τα κεκλιμένα επίπεδα (ράμπες) θα κατασκευαστούν βάση του Κτιριοδομικού Κανονισμού (άρθρο 14). Η μέγιστη επιτρεπόμενη κλίση τους πρέπει να είναι μικρότερη από 6%. Κάθε τμήμα του κεκλιμένου επιπέδου θα είναι ευθύγραμμο. Η κλίση του θα είναι σταθερή, συνεχής και μη ολισθηρή. Η επένδυση των κεκλιμένων επιπέδων θα γίνει με πέτρα.

- **Αναβατόρια**

Θα γίνει η τοποθέτηση αναβατορίων στους χώρους 2 και 12 για την εξυπηρέτηση των ατόμων με κινητικές δυσκολίες, σύμφωνα με το Κτιριοδομικό Κανονισμό (άρθρο 28). Θα τοποθετηθεί χειρολισθήρας μεταλλικός ο οποίος θα είναι στηριζόμενος στην μια πλευρά της σκάλας, όπου πάνω σε αυτό θα ολισθαίνει η πλατφόρμα μεταφοράς (βλ. *εικ. 14.3*).

Εικ. 14.3 Όψη κλειστού αναβατορίου.

Ο πίνακας διακοπών θα βρίσκεται στο πλατύσκαλο για την κίνηση της πλατφόρμας, ενώ περιμετρικά αυτής θα υπάρχουν προστατευτικές μπάρες καθώς και αντιολισθητικά υλικά σε περίπτωση κινδύνου πτώσης κατά την μεταφορά (βλ. *εικ. 14.4*).

Εικ. 14.4 Το αναβατόριο κατά την χρήση του.

- **Χειρολισθήρες**

Οι χειρολισθήρες (κουπαστές) που θα τοποθετηθούν στα κεκλιμένα επίπεδα (ράμπες) και τις κλίμακες δεν θα έχουν κλίση μεγαλύτερη από 6%, (Κτιριοδομικός Κανονισμός) (άρθρο 16). Η τοποθέτησή τους θα γίνει και από τις δυο πλευρές των κεκλιμένων επιπέδων εφόσον έχει ελεύθερο πλάτος μεγαλύτερο από 1.20 του μέτρου.

Στις κλίμακες, οι χειρολισθήρες θα τοποθετηθούν στη μία πλευρά όπου το ελεύθερο πλάτος είναι μικρότερο από 1.20 του μέτρου. Οι χειρολισθήρες θα τοποθετηθούν σε ύψος τουλάχιστον 0.75 του μέτρου και μεγαλύτερο από 1.00 μέτρο. Το μήκος του πρέπει να είναι συνεχόμενο σ' όλο το μήκος κάθε κλάδου κλίμακας και ράμπας.

- **Πυροπροστασία**

Στο συγκρότημα θα τοποθετηθεί ειδικός εξοπλισμός έτσι ώστε σε περίπτωση πυρκαγιάς να προστατεύεται η ζωή και η υγεία των ατόμων που βρίσκονται σε αυτό, να εμποδίζεται η εξάπλωσή της σε άλλους χώρους του κτιρίου και σε όμορα κτίρια.

Αυτό επιτυγχάνεται με την τοποθέτηση του κατάλληλου εξοπλισμού σύμφωνα με τον Κτιριοδομικό Κανονισμό πυροπροστασία (άρθρο 7):

- πυροσβεστήρες (τροχήλατους και φορητούς)
- πυροσβεστικές φωλιές (σε ορισμένα σημεία)
- αυτόματο σύστημα καταιονητήρων (sprinklers)
- ειδικό φωτισμό – σήμανση των οδεύσεων διαφυγής

● Ηλεκτρολογική εγκατάσταση

Σε όλους τους χώρους των κτιρίων του συγκροτήματος θα τοποθετηθεί ηλεκτρολογική εγκατάσταση. Η ηλεκτρολογική εγκατάσταση θα περιλαμβάνει το ανάλογο δίκτυο ώστε να εξυπηρετεί όλες τις απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής. Ακόμη θα προέρχεται η δυνατότητα παροχής εφεδρικής πηγής ενέργειας (γεννήτρια) κατά την διακοπή της κύριας.

● Μηχανολογική εγκατάσταση

Στους χώρους 3,4,5,6,18,20,24,27,30 θα κατασκευαστεί δίκτυο αποχετευτικό και υδρευτικό. Η μεταφορά του νερού στους χώρους θα υλοποιηθεί με την δημιουργία δικτύου, ενώ η συλλογή των λυμάτων θα καταλήγει σε δεξαμενή αποθήκευσης.

● Εξωτερικά – Εσωτερικά στοιχεία

Η αποκατάσταση των εξωτερικών στοιχείων των όψεων (υδρορροές) καθώς και των εσωτερικών (ερμάρια, φούρνοι, θυρίδες) θα γίνει με την κατά το δυνατόν διατήρηση των υπαρχόντων.

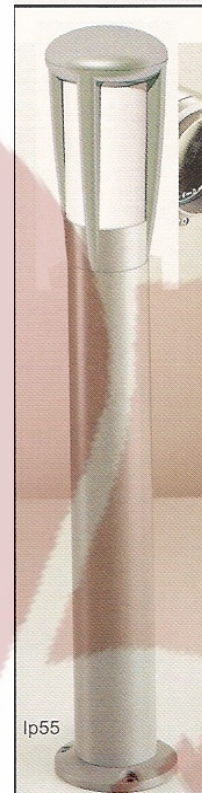
● Περιβάλλον χώρος

Στον περιβάλλοντα χώρο του συγκροτήματος θα γίνει αποψίλωση των φυτών που έχουν αναπτυχθεί. Θα επισκευασθούν όλες οι λιθοδομές περίφραξης και θα δημιουργηθούν εσοχές για την τοποθέτηση στεγανών φωτιστικών (βλ. εικ. 14.5 & 14.6). Περιμετρικά του συγκροτήματος θα τοποθετηθούν υπαίθρια φωτιστικά σώματα (βλ. εικ. 14.7 & 14.8). Θα δημιουργηθούν μονοπάτια για την διέλευση των επισκεπτών στο συγκρότημα, καθώς και πρασιές όπου θα γίνει δενδροφύτευση θάμνων και λουλουδιών (βλ. εικ. 14.9).

Θα κατασκευαστούν λιθοδομές χαμηλού ύψους, που θα επενδυθούν με ξύλο και θα αποτελούν καθίσματα ανάπαυσης των επισκεπτών (βλ. εικ. 15.0). Ένα συντριβάνι, κατασκευασμένο με αναβαθμίδες όπου θα ρέει το νερό, θα συμπληρώσει την διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου. Επιπλέον, μια κρήνη θα κατασκευαστεί στο χώρο της πηγής. Τέλος, θα διαμορφωθεί υπαίθριος χώρος στάθμευσης 20 θέσεων, ο οποίος θα εξυπηρετεί την στάθμευση των αυτοκινήτων των επισκεπτών του συγκροτήματος.

Εικ. 14.5 Το φωτιστικό σώμα που θα τοποθετηθεί εξωτερικά.

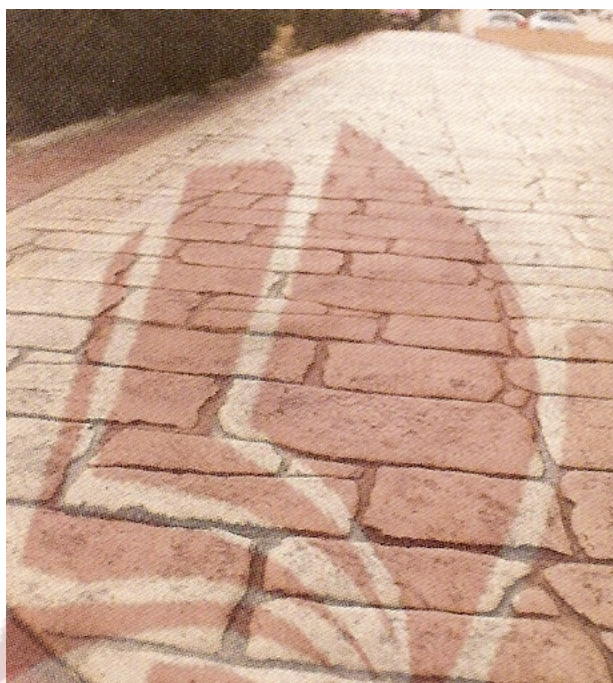
Εικ. 14.6 Το φωτιστικό που θα πλαισιώσει το περιβάλλοντα χώρο.

Εικ. 14.7 Το spot που θα τοποθετηθεί στις εσόχες.

Εικ. 14.8. Το spot που θα τοποθετηθεί στον εξωτερικό χώρο.

Εικ. 14.9 Η πλακώστρωση με την οποία θα επενδυθούν τα μονοπάτια.

Εικ. 15.0 Δείγμα καθίσματος του υπαίθριου χώρου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ολοκληρώνοντας αυτή την μελέτη, γίνεται αναφορά στην δυσκολία αποτύπωσης του συγκροτήματος εξαιτίας των τμημάτων που έχουν καταρρεύσει και της φυσικής φθοράς καθώς και στη συλλογή ιστορικών πηγών όπου και να πραγματοποιήθηκε έρευνα (Βιβλιοθήκη Ε.Μ.Π, Τ.Ε.Ε, βιβλιοθήκη Δήμου Νάξου & βιβλιοθήκη Καθολικών μοναχών Νάξου). Ωστόσο, παρά τις δυσκολίες καταφέραμε να ολοκληρώσουμε την μελέτη μας αποτυπώνοντας στο χαρτί και στην καρδιά μας αυτό το τόσο σπουδαίο κτίσμα.

Όσον αφορά το εσωτερικό και εξωτερικό του συγκροτήματος, οι φθορές που έχουν υποστεί τα κτίσματα, είναι εμφανής · τα οποία στέκονται αγέροχα σε πείσμα του φθοροποιού χρόνου και της αδιαφορίας των ανθρώπων. Η αντιμετώπισή τους κρίνεται αναγκαία προκειμένου αυτό το κτίριο να συντηρηθεί και να αποκατασταθεί κατά τρόπο ανάλογο με την ιστορική και αρχιτεκτονική αξία του.

Η πρόταση αξιοποίησης του συγκροτήματος, συμπεριλαμβάνει, την αποκατάσταση των δομικών προβλημάτων αλλά και την επανάχρησή του ως πολιτιστικό κέντρο. Ένα κέντρο που θα προβάλλει και θα μεταλαμπαδεύσει την πολιτιστική κληρονομιά της Νάξου.

Η υλοποίηση του έργου κρίνεται αναμφίβολα δύσκολη, καθώς το συγκρότημα για να επισκευαστεί και να επαναλειτουργήσει πρέπει να ενταχθεί σε κάποιο εθνικό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων. Άλλος αρμόδιος φορέας για την συντήρηση και ανάπλαση των Καλαμιτσιών είναι ο Δήμος Νάξου. Με την ένταξη του συγκροτήματος σε κάποιο από τα προγράμματα ανάπτυξης ή σε κάποιο από τα ευρωπαϊκά προγράμματα συγχρηματοδότησης, θα καταστεί δυνατή η επαναλειτουργία και η επανένταξή του στην ενεργή ζωή της κοινωνίας της Νάξου.

Τελειώνοντας, επιθυμούμε και ελπίζουμε η παρούσα μελέτη να ληφθεί υπ' όψιν από κάποιο αρμόδιο φορέα, με απώτερο σκοπό την αποκατάσταση και ανάδειξη της εξαιρετικής φυσιογνωμίας του συγκροτήματος των Καλαμιτσιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Καζαντζάκης Ν., ΙΔ΄ (επανεκτύπωση Οκτώβριος 2001), Αναφορά στο Γκρέκο, Αθήνα : Εκδόσεις Καζαντζάκη.
- Heninrich Schimitt, Andreas Heene, Β΄(1988), Κτιριακές Κατασκευές, Αθήνα: Εκδότης Μ. Γκιούρδας.
- Ζήβας Δ., Β΄(Αύγουστος 2000), Προβιομηχανικές αγροτικές εγκαταστάσεις στη Ζάκυνθο, Αθήνα : Εκδότης Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα ΕΤΒΑ.
- Ρούσος Μηλιδώνης Μ., (Δεκέμβριος - Ιανουάριος 1990), Ναζιακά, Νάξος : Δήμος Νάξου.
- Κεφαλληνιάδης Ν., Ε΄(1974 – 1975), Η παιδεία εις Νάξον, Αθήνα: Εκδόσεις Μνημοσύνη
- Κεφαλληνιάδης Ν., (Ιανουάριος – Δεκέμβριος 1980), Το κάστρο των Σανούδων στην χώρα Νάξου, Νάξος : Δήμος Νάξου.
- Κεφαλληνιάδης Ν., ανάπτυπο από την εφημερίδα «Ναζιακό Μέλλον» 1980, Οι πύργοι της Νάξου (Αρχαιοι, Ενετικοί, πύργοι – μοναστηρία), Αθήνα : χ.ε.
- Θεοχαρίδης Π., 22-24/11/1994 και 29/11/1994-11/12/1994, Σεμινάριο διατήρησης - αποκατάστασης- αναστήλωσης, Θεσσαλονίκη: Μεγάλο αμφιθέατρο πολυτεχνικής σχολής.
- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Α΄2000, Αρχιτεκτονικό Σχέδιο (Πολεοδομία και Αρχιτεκτονικές λεπτομέρειες), Αθήνα: χ.ε.
- Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων – Υπουργείο Πολιτισμού – Γενική Γραμματεία Επιμόρφωσης, Α΄1999, Το κάστρο της Νάξου, Αθήνα: χ.ε.
- Τοπική Εφημερίδα, τεύχος 12, (Σεπτεμβριος – Δεκέμβριος 2005), Μελανίτικες Ωρες, Νάξος : Εκδότης Α. Ανεβλαβής.
- Κωτσάκης Θ., Α΄2001, Η Νάξος την Ενετοκρατία, Αθήνα: Εκδόσεις Πελασγός
- Θεοφανόπουλος Ι. (1996), Κατασκευές Κτιρίων, Σημειώσεις για το μάθημα ΚΤΙΡΙΑ ΙΙΙ, Αθήνα: χ.ε.
- Κυρικόπουλος Π., Β΄ 2001, Τεχνική Νομοθεσία, Αθήνα : Σύγχρονη Εκδοτική.
- Ηλεκτρονική Διεύθυνση: www.piop.gr
- Ηλεκτρονική Διεύθυνση: www.vr.ime.gr
- Ηλεκτρονική Διεύθυνση: www.musioelias.gr
- Ηλεκτρονική Διεύθυνση: www.monument.gr
- Ηλεκτρονική Διεύθυνση: www.naxos.gr